Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ. МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гараһа | № 5 (17128) | 1986 оной январиин 7, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

КПСС XXVII СЪЕЗД

Байгал-Амарай түмэр замай магистралиие саг үргэлжын ашаглалгада бүхыдэнь оруулха.

1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектһээ.

Дутагдалнуудаа усадхаһанай ашаар

БАМ-ай Буряадай участогай барилгашад арбан нэгэдэхи жэлээ Хойто Байгалда асари ехэ барилга хэжэ, зэрлиг тайгын оёорто город, посёлогуудые бодхоожо, авто-харгы, түмэр харгы, хүүргэнүүдые барина, тоннельнүүдые малтана. Үнгэрһэн хугасаа соо ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ, хэгдэнэшье. Буряадай участогай олон мянган хүдэлмэришэд КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн зорилготойгоор социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ, яһала һайн үрэ дүн туйлана.

«Арбан нэгэдэхи табан жэлэй туршада БАМ-ай барилгые гол түлэб дүүргэжэ, Ленэһээ Амар хүрэтэр ашаанай поезднүүдые ябуулха» гэһэн хүнгэн бэшэ зорилго КПСС-эй XXVI съезд табяа бэлэй. Транспортна барилгашад, хүүргэ баригшад, жолоошод болон бусад олон хүдэлмэришэд үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, оролдосотой шангаар хүдэлжэ эхилээ һэн. «Хүдэлмэриин эстафетэ» гэһэн уряа доро ажалша коллективүүд мүрысөө дэлгэрүүлжэ, үрэ бүтээсэтэйгээр хүдэлнэ. Теэд энэ уряамнай юун гэһэн удхатайб? Барилгашад завод, комбинадуудай коллективүүдтэй нягта холбоо барисаа байгуулжа, дундаа ябалсажа, мүрысөөнэй ябасые шалгалсана бшуу. Завод, комбинадуудай хүдэлмэришэд БАМ-ай барилгашадые оньһон техникээр, түмэр, бетон хэрэгсэлнүүдээр, цемент болон бусад материалаар дутамаггүйгөөр хангаха гэһэн зорилго урдаа табяад, энэ зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлжэ шаданашье. 1984 оной октябриин 1-дэ Шэтын областиин Балбухта нютагта БАМ-ай һүүлшын «алтан залгалаа» гүрэнэй хараалһан даабариһаа жэлээр урид холбогдожо, Ленэһээ Амар хүрэтэр ашаанай поезднүүд ябажа эхилээ бэлэй. Эндэ ажалша бүхы коллективүүд хаба шадалаа гамнангүйгөөр ажаллаһан дээрэһээ БАМ-ай барилга хурдан түргэнөөр хэжэ, даабари болон уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлээ.

Мүнөө БАМ-ай барилга хоёрдохи, эгээл харюусалгатай шатадаа оронхой. Түмэр замай станцинуудые, вокзалнуудые, промышленна объектнүүдые бариха, түмэр харгы электрижүүлхэ хүдэлмэри эхилбэ. Һаяын сагта Буряадай участогай хүдэлмэришэд Байгалай хадануудһаа Северобайкальск станци хүрэтэр 57 километр түмэр харгы электрижүүлхэ, саг үргэлжын ашаглалгада тушааха гэһэн хараа зорилготойгоор нилээд ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. Локомотивна, вагонно депонууд, электрын элшэ хүсэ хүбаарилан дамжуулха подстанцинууд, байрын гэрнүүд, социально-соёлой объектнүүд баригдажа, саг үргэлжын ашаглалгада тушаагдана.

Буряадай участогай, тэрэ тоодо «Нижнеангарсктрансстрой» трестын хүдэлмэришэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө шангаханаар хүдэлжэ, барилга түргэнөөр хэжэ, ехэ, багашье объектнүүдые саг болзортонь ашаглалгада тушааха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлээ. Трестын коллектив БАМ-ай барилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнгаа түлөө Октябриин Революциин орденоор шагнагдаһан юм. Табан жэлэйнгээ даабари дүрбэн жэл хоёр һарын туршада дүүргээ һэмди.

Туйлаһан амжалтануудаа улам арьбадхажа, саашадаа үшөөл үндэр бүтээсэ туйлахын түлөө тэмсэхэ гээшэ манай гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада манай «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив Байгалай эрьеһээ Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр түмэр харгы электрижүүлхэ, Северобайкальск, Кичерэ, Уоян, Ангаракан, Таксимо станцинуудай барилга дүүргэхэ, промышленна объектнүүдые, байрын гэрнүүдые, социально-соёлой байшангуудые барижа, энэ бүхы барилгаяа саг болзортонь ашаглалгада тушааха болоно. Сэхыень хэлэхэдэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэйхиһээ хоёр дахин ехэ барилга хэхэ даабаритайбди. Энэ хүнгэн бэшэ зорилго бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ трестын, поезднүүдай, промышленна предприятинуудай, бригаданuудай коллективүүд, хүдэлмэришэн бүхэн арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр хэрэглэжэ, барилга түргэнөөр, эрхим шанартайгаар хэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотой.

Манай трестын хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гай апрелиин, октябриин (1985 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэһэн зорилготойгоор ажаллажа байна. Эрдэм-техникын дэбжэлтые саашадань улам түргэдхэжэ, ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ, барилгын өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха гэһэн эрилтэ манай урда партии, правительство табина. Иимэ шанга эрилтэ тон зүб табигдаа гэжэ һанагдана. КПСС-эй документнүүдэй проектнүүд дотор энээн тушаа тодо һонороор хэлэгдэнэ.

Эрдэм-техникын дэбжэлтые түргэдхэнгүйгөөр бидэ урагшаа хурдан түргэнөөр дабшаха, БАМ-ай барилгые саг болзортонь дүүргэхэ арга боломжо үгыл байнабди. БАМ-ые бүхы совет арад барина. Бидэниие эгээл һайн оньһон техникээр, барилгын материалаар, зэр зэмсэгээр хангана гээшэ. Энэ бүхы техникэ ашаг үрэтэйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха гэжэ хүдэлмэришэднай эрмэлзэнэ. Автобазымнай хүдэлмэришэд оньһон техникээ, трактор, машинануудаа миин байлгангүйгөөр, хоёр-гурбан халаанай туршада ашаглажа, ажалай бүтээсые 12 процентээр дээшэлүүлээ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ даабари 4 жэл гурбан һарын туршада дүүргэһэн алдартай. Автомашинануудтаа техническэ харууһа һайнаар хэжэ, уралан норижуулгын ба ухаалан зохёолгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ олоор нэбтэрүүлжэ байдаг дээрэһээ машинануудай миин байха сагые хорооно, БАМ-ай барилгада хэрэгтэй ашаа ехээр зөөнэ.

Барилгын участогуудта үгтэһэн техникэ али зэргэ ашаүрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэ хаб? Энэ талаар дутагдалнууд үшөөл ехэ байна. Крануудай, газар үрэмдэдэг түхеэрэлгэнүүдэй, электро-гагнуури хэдэг аппарадуудай миин байха ушар али олон үзэгдэнэ. Юундэб? Барилгын материалай, зэр зэмсэгэй, шэнгэн түлишын дуталдаха ушар баһал олоор үзэгдэнэ. Энэ дутагдалнуудые усадхахын түлөө юу хэхэ болонобибди?

Хангалгын албанай хүдэлмэриие саашадань гуримшуулха гэжэ манай трестын захиргаан, партком, профком тоолоно. Энэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэгдээ, хэгдэнэшье. Түсэблэлгын журам шангадхаха талаар эдэбхитэй ажал ябуулга хэгдэнэ. Барилгын олон объектнүүд дээрэ хүсэеэ «сасаха» ушарнууд үшөөл усадхагдаагүй. Барилгада ехэ хохидол үзүүлдэг энэ дутагдалые үндэһөөрнь усадхаха гэжэ бидэ яһалал оролдоно гээшэбди.

Нэгэ доро баригдажа байдаг объектнүүдэй тоое нилээд үсөөрүүлхэ, дүүргэгдээгүй барилгын хэмжээе нормативна хэмдэнь хүргэхэ гэжэ 1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проект дотор онсолон заагданхай. Энээниие манай трестын хүдэлмэришэд гол шухала хараа болгон абажа, саашадаа үйлэдбэриин ашаг үрыо дээшэлүүлхэ, барилгын шанарые һайжаруулха гэжэ оролдохо, хаба шадалаа ажал хэрэгтээ зорюулха болоно.

Эрхим ажалаараа суурхаһан ажалша коллективүүд, баатар дорюун хүдэлмэришэд трестымнай коллектив дотор олон лаб даа. Барилга-хабсаралгын 708-дахи, 581-дэхи, 608-дахи поезднүүдай коллективүүд табан жэлэйнгээ даабари 3 жэл 6 һарын туршада дүүргээ һэн. Хүдэлмэришэдэй ажал хэрэгтээ коммунис ёһоор хандаһан дээрэһээ барилга түргэнөөр хэгдэнэ, ехэшье, багашье объектнүүд саг болзортоо ашаглалгада тушаагдана. Дабаанһаа Северобайкальск хүрэтэр түмэр харгы электрижүүлхэ хүдэлмэри түлэг дундаа хэгдэнэ. Габшагай ажалай энэ участок дээрэ 300 объект ашаглалгада тушаагдаха юм. Тэрэнэй 220-ниинь саг үргэлжын ашаглалгада мүнөө тушаагдаад байна. КПСС-эй XXVII съездэдэ зорюулан абаһан уялгануудаа сүм бэелүүлхэ дүүрэн арга шадалтайбди.

Үнгэрэгшэ жэлэй декабриин 22-то Байгалай хойто эрье хүрэтэр ашаанай түрүүшын электровоз ябажа эхилээ. Энэ уялгаяа манай трестын хүдэлмэришэд, Буряадай участогай бүхы хүдэлмэришэд бодото дээрэнь бэелүүлэн, социалис мүрысөөндэ улам эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, эгээл үндэр бүтээсэ туйлана. Транспортна барилгашад партиин документнүүдэй проектнүүдые тон анхаралтайгаар шудалжа, һайшаан дэмжэнэ, үшөөл һайнаар ажаллаха һанамжа, дурадхалнуудые оруулна. Партиин табиһан түсэб — манай түсэб. Энэ түсэб бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэбди. БАМ-ай барилгые болзорһоонь урид дүүргэжэ, Эхэ оронойнгоо экономикые хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсахабди гэжэ БАМ-ай барилгашад мэдүүлнэ.

А. РОМАНОВ,
«Нижнеангарсктрансстрой» трестые эрхилэгшэ.

МАЛШАДАЙ МҮРЫСӨӨНДЭ — *үргэн дэлисэ*

ОРОЛДОСОҺОО — АМЖАЛТА

Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үнинэй һаалишан Федосья Куприяновна Вставская республикын «гурбан мянгатанай клубай» гэшүүн юм. Үнгэрһэн жэлдэшье түрүү һаалишан ажалай үндэр амжалта туйлаба. Нёдондо Федосья Куприяновна даалгагдаһан үнеэн бүриһөө 3.000 килограмм һү нааба. Тэрэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ амжаһан алдартай.

Энэ жэлэй январьда үнеэн бүриһөө 130 килограмм һү һаахаар хараална. Тиин Мухар-Талын фермын суута һаалишан түрэл партиингаа XXVII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө оролдосо ехэтэйгээр хүдэлжэ байнхай.

Т. ХОРОШИХ,
хүдөө бэшэгшэ.

КОМСОМОЛ-ЗАЛУУШУУЛАЙ КОЛЛЕКТИВТЭ

ЗАГАРАЙ. Эхэ оронойнгоо Эдеэ хоолой программа доторхи гол зорилгонуудые сүм бэелүүлхын түлөө шармайн оролдожо байһан XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Мухар-Талын һү һаалиин фермын комсомол-залуушуулай коллектив үнгэрһэн жэлдэ горитойхон илалта туйлаһан байна. Эдэнэр үнгэрһэн жэлэй аяар ноябрь һарада һү һааха табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргэһэн алдартай.

Эндэ хүдэлдэг залуу басагад бүхы ажалаа бар хүсөөрөө бүтээдэг юм. Хэды иимэ хүндэ хүшэр байдалда хүдэлдэгшье һаа, тэдэнэр бэрхэшээлһээ гэдэргээ тунхаряагүй. Һаалишад Татьяна, Наташа Афанасьеванууд, Ирина Сивцова, Галина Матвеева, Лена Вставская гэгшэд жэлэй туршада ехэ һү һааһан байха юм.

Манай корр.

САГ СООНЬ БЭЛДЭХЭ

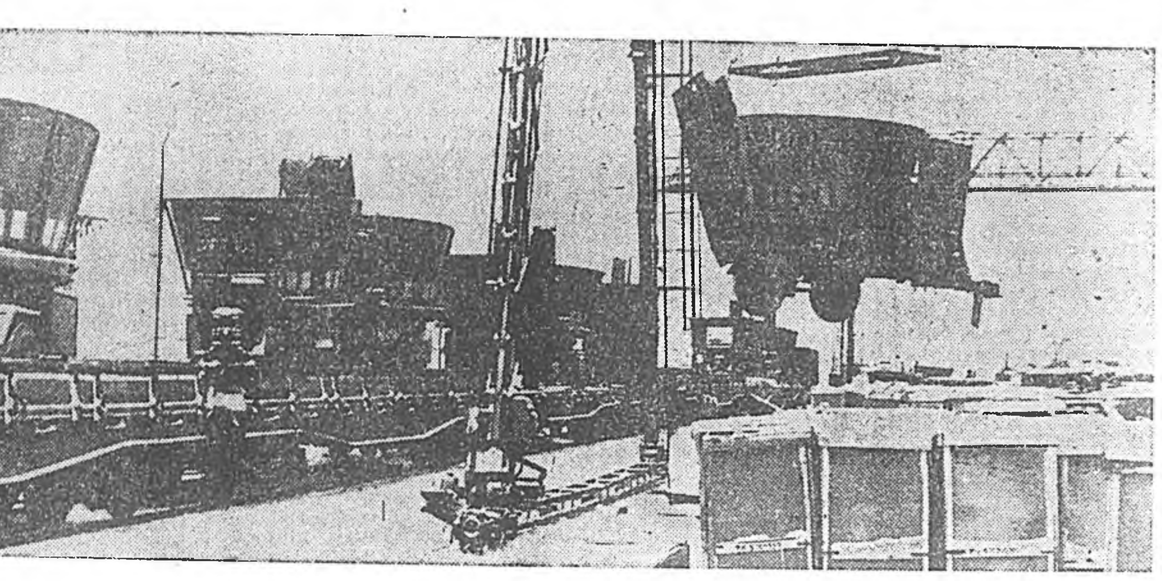
Жэл бүхэндэ оньһон техникээ саг сооньбэлдэдэг гэжэ Гэгээтын механизаторнууд үнинэй мэдээжэ болонхой. Байгша ондошье Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторно-таряан ажалай бригаданууд техникээ саг сооньһайнаар бэлдэхые эрмэлзэн, заһабарилгын хүдэлмэриие баһал муу бэшээр ябуулжа байна.

Газар элдүүрилхэ, тарилга хэхэ машинанууд гол түлэб бэлэн болгогдоо. Мүнөө колхозой түбэй мастерскойдо тракторнууд түлэг заһабарилагдажа байнхай. Үнинэй механизатор Ф. Д. Заболотскиин хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи бригадада энэ хүдэлмэри илангаяа эмхитэйгээр ябуулагдана. ДТ-75 түхэлэй 6 тракторай гурбаниинь, хоёр К-700 түхэлэй трактор бэлэн болгогдоо. Үлэһэн гэнжэтэ гурбан тракторaa ойрын үдэрнүүдтэ заһабарилжа дүүргэхэ зорилготой хүдэлнэд.

Эндэ эгээл дүршэлтэй бэрхэ механизаторнууд С. Л. Колесников, В. Ц. Доржиев, В. Р. Дампилов, А. Ж. Цыбиков, П. А. Раднаев гэгшэд тракторнуудые заһабарилгада шалгарна. Тэдэнэр ажалаа бригадна подрядай гуримаар эмхидхэжэ, техникээ тогтомол саг сооньһайн шанартайгаар заһабарилһанай зэргээр түлөөһэ абадаг юм.

Эдэнэртэй зэргэлээд хүдэлдэг 3-дахи бригадынхид (бригадирынь А. А. Пашинский) баһал һайн үрэ дүн туйлана.

Б. ЦЫБИКОВ.
Зэдын район.

ТҮРҮҮШЫН ҮДЭРНҮҮДҺЭЭ...

ФОТОРЕПОРТАЖ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев совет арадта Шэнэ жэлэй хандалга соогоо ойлгосотой тодоор, үнэншэмөөр иигэжэ хэлээ һэн: «Ниитын ехэ эдэбхи үүсхэл, зохёохы ажал, дутуу дундануудтай эбсэшэгүй байлга, үе сагһаа мүндэлһэн бүхы шэнэ, түрүү юумэ шууд сэхээр дэмжэлгэ мүнөө бидэнэртэ илангаяа шухала хэрэгтэй». Үнэхөөрөөшье, ажабайдалаймнай мүнөөдэрэй эрилтэ тиимэл ха юм. «Үнгэржэ байһан жэл бидэнэртэ ехэ һургаал абама, үе сагай дабшалгые хурдадхаһан үйлэ хэрэгүүдээр баян байгаа» гэжэ нүхэр Горбачев тэмдэглэһэн байна.

Манай республикын предприятинуудай жэшээ дээрэ абаад харабал, «Бурятфермаш» нэгэдэлдэ тогтолтой. Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн жэл эдэнэртэ илангаяа ашаг үрэтэй, зохёохы үүсхэлнүүдээр баян жэл байгаа.

1985 ондо нэгэдэлэйхид ИРТ-165 түхэлэй тэжээл жэжэдхэн буйлуулдаг 4.002 машина бүтээгээ гэхэ гү, али түсэбһөө гадуур 790 мянган түхэригэй продукци гаргаа.

1986 ондо предприятиин хүдэлмэришэд үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаглаха хүдэлмэрез түргэдхэхэ зорилготой. Шэнэ жэлэй хүдэлмэриин түрүүшын үдэр нэгэдэлэй парткомой секретарь Г. В. Цыденоватай уулзахадамнай, арбан хоёрдохи табан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд тухай хөөрөө һэн: «Үйлэдбэриин шэнэ талмайнуудай ашаглалгада тушаагдахада, байгуулгынгаа талаар бүри зохид, таарамжатай, бүтээсэ ехэтэй ИРМ-50, Баргажан-80 гэһэн тэжээл жэжэдхэн буйлуулдаг машинанууд гаргагдажа эхилхэ юм. Эдэ машинануудые бүтээхэдэ, түмэр түдэгэ багаар гаргашалагдаха, алмагдаха байна».

Тон һонирхолтой. һайшаалтай мэдээсэл тэндэһээ абтаба. Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ тэжээл жэжэдхэн буйлуулдаг 4.400 машина бүтээн гаргагдаха һаа, табан жэлэй һүүл багаар технологическа түрүү аргануудые хэрэглэһэнэй, ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар товарна продукци үйлэдбэрилгэ 149,3 процентдэ хүргэгдэхэ юм.

1986 оной хүдэлмэриин түрүүшын үдэрнүүдтэ «Бурятфермашай» хүдэлмэришэд оронoй хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдтэ өөһэдынгөө продукци — 24 машина эльгээгээ. Энэ хадаа Г. Г. Борисовай хүтэлбэрилдэг токарьнуудай, В. А. Степановай ударидадаг гагнууршадай, А. М. Лободинай толгойлдог хабсаргагшадай болон бусадай оролдосо ехэ хүдэлмэриин дүн мүн.

Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXVII съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын, туйлаһан амжалтаяа арьбадхахын түлөө эдэ түрүү бригадын коллективүүд дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа, мүрысэн ажаллана. Партиин съездын нээгдэтэр абаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө ажалай түрүү онол аргануудые, шэнэ техникэ үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ, бүтээн гаргадаг продукциингаа шанарые улам һайжаруулха, хамаг материалнуудые алмаха, арьбалха гэжэ тэдэнэр эрмэлзэнэ. Энэ хараа зорилгонуудаа эдэ бригадын гэшүүд бэелүүлжэ шадахашье байха. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр зориһондоо хүрэжэ шададагаараа шалгардаг юм.

Б. ПАВЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй продукци вагонуудта ашаагдана. **2.** Түрүү гагнууршан Н. Веденеева.

Авторай фото.

...УРБАН МЯНГАТАНАЙ ...ЭРГЭ ОЛОШОРОГ ЛЭ!

...шье сагта сагаан эдеэн арад зоной эдихэ хоолойнь ...хала, үдэр бүри хэрэглэгдэдэг зүйлнүүдэй нэгэн боло... ...о городой, хүдөө тосхонуудай хүнүүдые һайн шанар... тараг, зөөхэй, тоһон гэхэ мэтэ һүнэй продукнуудаар хангаха гээшэ малшадай мүнөөдэрэй гол зорилго мүн. ...бүхэндэ ажахынуудай һү һаалиин фермэнүүдэй, комп... ...дай, мүн һаалишадай дунда сагаан эдеэ ехээр үйлэд... ...үнеэн бүриһөө шадаал һаа һү ехээр һааха талаар ...с мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрдэг гээшэ.

...й үедэ үнеэн бүриһөө жэлдээ 3 мянган килограммһаа һү һаадаг түрүүшүүл олошоржо байнхай. Иимэ түрүү... бүри олошоруулхын тула Буряадай АССР-эй Мини... ...эй Совет 1983 ондо гурбан мянгатанай мүрысөө үргэ... дэлгэрүүлжэ, республика соогоо гурбан мянгатанай ...и болгохо гэһэн түсхай тогтоол баталан абаа. Энэ ...ые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө колхоз, сов... ...й һаалишад, фермэнүүдэй коллективүүд эршэмтэй... ...аллажа эхилээ һэн.

...э 1983 оной дүнгөөр республика соо 52 һаалишад бүриһөө 3 000 килограммһаа дээшэ һү һааһан байгаа ...анда жэлдэ республикын ажахынуудай 2.946 һаали... 79-ниинь иимэ дабаа гаталаа. Тиихэдэ Бэ... районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Заганай... фермын, Кабанскын шубуунай фабрикын Колесовско... ...и фермын, Ивалгын ОПХ-гай Краснояровска фермын, ...районой һуралсалай-туршалгын «Байгал» ажахын фермын коллективүүд үнеэн бүриһөө түс тустаа 3 000 ...ммһаа дээшэ һү һаажа, баһал гурбан мянгатанай клу... ...үүдэй зэргэдэ бүхы коллективээрээ абтаһан байна. бүриһөө гурбан мянган килограмм һү абаха гээшэ ...хэрэг бэшэ. Теэд энэ хилые дабахын тула үсэд шанга ...үй дүршэл, хүсэл оролдолго, арга боломжо хэрэгтэй ...абанскын районой Кабанскын шубуунай фабрикын Ко... ...хоёрдохи фермын түрүү һаалишан Е. П. Перевозни... Зэдын районой «Мир» колхозой һаалишан М. Д. ...агай, Түнхэнэй районой Саянай совхозой һаалишан ...ндеевэй, Ивалгын районой һуралсалай «Байгал» ажа... ...алишан Г. В. Родионовагай, Прибайкалиин районой ...кий» совхозой малшан Л. В. Корнаковагай, мүн бусад ...һаалишадай дүй дүршэл энээниие гэршэлнэ. Эдэ нү... ...амаршье уларилтай жэлдэ үндэр дүнгүүдые туйлажа, мянгатанай зэргэдэ дабшадаг юм. Нёдондоной дүн... ...энэр сооһоо үнеэн бүриһөө дүрбэ мянган килограмм ...ан һуралсалай-туршалгын «Байгал» ажахын Г. В. Ро... Р. А. Дашидоржиева гэгшэдые онсо тэмдэглэхээр. ...ликын түрүү һаалишад — гурбан мянгатанай клубай нёдондо жэлэй эхиндэ сугларжа, 1985 ондо малшамысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, бүри ехэ амжалтануудые гурбан мянгатанай зэргые олошоруулха тухай үргэ... ...лсэһэн, колхоз, совхозуудай бүхы һаалишадта, мал... ...адта, тугалшадта болон һүнэй фермэнүүдэй бүхы ...эилэгшэдтэ, мүн республикын агропромышленна нэ... бүхы һалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, мэргэжэл... ...даһан хандалга баталан абаһан байгаа.

...эн 1985 ондо эдэ түрүүшүүлэй жэшээгээр хү... ...урбан мянгатанай зэргэдэ гараһан шэнэ һаа... олошороо. Тусхайлан хэлэбэл, Түнхэнэй рай... ...анай совхозһоо Г. Д. Бандеев, Зэдын районой «Мир» ...о М. Д. Гармаева, Ивалгын районой һуралсалай... ...н «Байгал» ажахыһаа Г. В. Вторушина, Л. Н. Седых, ...ионова, Ивалгын ОПХ-һаа А. Б. Гомбоев, А. В. Козу... Б. Бадмацыренова, Зэдын вольфрам-молибденэй ком... «Закаменский» совхозһоо Е. П. Максимова, С. Л. ...а, Н. Л. Санжитова, В. И. Миллер, Хориин районой ...ский» совхозһоо М. Б. Ширапова, Бэшүүрэй районой ...ским нэрэмжэтэ совхозһоо Е. Б. Панькова, В. А. ...ва болон бусад үнеэн бүриһөө дунда зэргээр ...нган килограммһаа дээшэ һү һаагаа.

...ликын олохон түрүү коллективүүд, һаалишад 1985 оной эхиндэ өөһэдынгөө арга бо... ...дые хаража үзөөд, КПСС-эй XXVII съез... ...алай амжалтануудаар угтахын түлөө дэлгэр... ...иалис мүрысөөндэ хам оролсожо, үндэр уялгануудые абаа һэн. Бэшүүрэй районой Дзер... нэрэмжэтэ совхозой Заганай-Адагай һүнэй фермын даалгагдаһан үнеэн бүриһөө 3 300 килограмм һү ...алай бүтээсые 4 процентээр дээшэлүүлхэ, үйлэдбэ... ...нэйнгоо өөрынь үнэ сэнгые 1 процент доошолуул... ...үндэр уялгаяа мүнөө нэрэтэй солотойгоор бэелүүл... ...гын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай ...ермын, Загарайн районой Онохойн совхозой һүнэй комплексын малшад абаһан социалис уялгаяа баһал...

...н ОПХ-гай һаалишан Л. Б. Бадмацыренова урзанда... ...өр гурбан мянгатанай зэргэдэ гаража шадаагүй һэн. ...ёдондо жэлдэ тэрэ зоатагүй түрүүшүүлэй тоодо оро... ...алаа ябуулжа, һанаһандаа хүрөө гэхэ гү, али жэлэй ...үнеэн бүриһөө 3 мянганһаа холо үлүү килограмм һү...

...хамта эдэ түрүүшүүлтэй хамта зэргэлээд нэгэ адли ...далда хүдэлжэ ябаһан зарим һаалишадай үрэ дүнгүү... ...ээд доошоо байха юм. Жэшээлхэдэ, Ивалгын рай... ...алсалай «Байгал» ажахын малшан Н. В. Родионова, ...районой Саянай совхозой һаалишан Д. Аюшеева ...сад түрүүшүүлтэй суггаа ажалладаг агд, зарим һаа... ...эрһэн жэл соо үнеэн бүриһөө оройдоол 1.600—1.800 ...м һү һаагаа. Иимэ байдал ажахынуудай, агропромыш... ...гэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй һанаа ...ёһотой. Саашадаа энэ талаар тодорхой хүдэлмэри ...ха болоно. Нэн түрүүн һүнэй фермэнүүдтэ, комп... ...ажалай эмхидхэлые эрид һайжаруулгада, түрүү ...үргэнөөр нэбтэрүүлгэдэ, моральна болон мате... ...урмашуулгануудые зүбөөр хэрэглэлгэдэ анхарал ...дуулагдаха зэргэтэй.

...табан жэлэй туршада жэл бүхэндэ һаагдаһан һүнэй ...арбадахи табан жэлэйхиһээ табан процентээр доо... ...айна. Бүхыдэнь абажа харахада, һүүлэй жэлнүүдтэ ...шаг шэмэ дээшэлнэгүй. Хэрбээ 1975 ондо респуб... ...ахынуудта үнеэн бүриһөө 1 805 килограмм һүн ...аа, харин 1984 ондо 1.728 килограмм, 1985 ондо ...килограмм һүн һаагдаһан байха юм. Эдэ жэшээнүүд ...ахынуудта үнеэдэй ашаг шэмын нэгэл хэмжээндэ ...үшөө дахин гэршэлнэ.

...э малаа һайн шанартай тэжээлээр хүсэд хангаха, ...йжаруулгын хүдэлмэри шангадхаха, үнеэдэй тоо ...ошоруулха, мал ажалые промышленна үндэһэ ...эрэ эрхилхэ, һү һаалиин фермэнүүдтэ бэлэдхэл ...үнүүдые шалан эльгээхэ гээшэ шухалын шухала ...болоно.

...н хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, һү һаалиин фер... ...хүдэлмэрилэгшэд, һаалишадай һайнаар ажаллаха эр... байгуулха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулха ёһо... ...э хүдөө ажахын экономикые һайжаруулха, эрдэм... ...үйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, мал ажалай үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ тухай 1986 — 1990 ...онон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ...ьна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проект соо то... ...гдэнхэй. Экономикынгоо ашаг үрые, ажалай бү... ...эшэлүүлхын тулада зохихо хэмжээнүүдые дары ...хыень партийна организацинуудые, хүдөө ажахын ...е түс документ уялгана.

...гын үедэ ехэ һүн абтадаг гээшэ. Тэрэниие хараада ...нэй һаранудта сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ талаар хэмжээн абтаха, гурбан мянгатанай мүрысөө эм... ...жалай нэмэлтэ түлбэри, моральна урмашуулга... ...нөөр хэрэглэгдэхэ болоно.

...хы хэмжээнүүдые абаһанай ашаар шэнэ 1986 ондо ...нгатанай зэргын улам олошорхонь дамжаггүй!

ҮДЭР ЭНӨӨ ...НДЭР ...АСАДА

...АСЫН ТҮЛӨӨ

«Сельхозхимия» ...лектив арбан нэ... ...жэлэй хугасаа ...ажахынуудай та... ...лон нуга сабша... ...л һайжаруулхын ...й оролдолго гар... ...иингөө табан жэ... ...4 процент дүүр... Торф олзоборил... 104,4 процентдэ ...һоор 490 тонно элдэб үтэгжүүлгэ полидо гаргаха һаа, тэрэнээ 682 тоннодо хүргэжэ шадаһан байна.

Түсэбэй ёһоор 28 мянган гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулха һаа, 29,4 мянган гектар газарта оруулаа. Энэ хэрэгтэ механизаторнууд Петр Чумаков, Георгий Баранчуков, Николай Ерофеевский, мүн автомашинын жолоошод Алексей Купцов, Владимир Михайлов гэгшэдэй хубита бага бэшэ.

Мүнөө энэ коллектив арбан хоёрдохи табан жэлэй тоосоогоор хүдэлжэ байнхай. Энэ жэлдэ баян ургаса абахын тула ажахынуудай полинуудта торф тараажа эхилээ, мүн техникээ заһабарилна.

Б. СОТНИЧ,
манай штатнабэшэ корр.

Редакт... ...Б. ГАР...

...убликанская типография Государ... ...го комитета Бурятской АССР по ...издательств, полиграфии и книж... ...говли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. ...В. Заказ № 4. Индекс 04649

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

НҮЛӨӨГӨӨ УЛАМ ШАНГАДХАХА

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ Хүрбын совхозой ажалшад габшагай hайнаар ажаллажа, хүдөө ажахын үйлэдбэрие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулаа. Амжалта бэлээр туйлагдаагүй. Үнгэрэгшэ табан жэлдэ хүдөө ажахын продуктнуудай үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри хэгдээ. Энээнэй ашаар совхоз хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые 1985 оной августын эхеэр дүүргээ юм.

Совхозой партком табан жэлэй эхинhээ хойшо партийна эхин организацинуудай, бүхы коммунистнуудай нүлөөлхы үүргэ, даажа абаhан ажалайнь түлөө тэдэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ асуудалнуудаар ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Олонхи коммунистнууд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, бусадта үндэр бүтээсэтэ ажалай жэшээ харуулhан, тэдэнние габшагай ажалдэ элсүүлhэн байха юм.

Эдэ жэлнүүдтэ бүхы газараа зүбөөр ашаглаха, таряалан болон сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаа. Бүхыдөө 324 гектар шэнэ газар бургааhа, модонhоо, шулуунhаа сэбэрлэгдэжэ, элдэб ургамалнууд таригдажа эхилэнхэй. Урда жэлнүүдэйхидэ ороходоо минеральна үтэгжүүлгэ хүрьhэндэ оруулалга хоёр дахин дээшэлээ, таряанай болон бэшэшье ургамалай үрэhэнэй шанар hайжараа, газар элдүүрилгын технологи тон наринаар сахигдадаг болонхой. Эдэ бүгэдын ашаар ороohото ургамалай ургаса эрид дээшэлээ. Жэшээнь, 1981 ондо 8 191 центнер таряан абтаhан байгаа hаа, 1985 ондо 39.531 центнертэ хүргэгдөө. Энэ табан жэл соо таряалангай гектар бүриhөө дунда зэргээр 14,6 центнер ороohон абтаба. Үнгэрhэн жэлдэ совхозой механизаторнууд гектар бүриhөө 20,3 центнер ороohо суглуулжа, эгээн эрхим үрэ дүн туйлаба.

Совхозой дирекци, партком гансашье таряалангай үрэжэл hайжаруулгада анхарал хандуулаа бэшэ, мүн сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ хүдэлмэри баhал адли яоуулжа, ехэ газарта олон жэлэй ногоо тариhан байна. Культур-техническэ хүдэлмэри аша үрэтэйгөөр хэгдээ. Тэрэшэлэн уналууриин системэнүүд ашаглалгада үгтэжэ, ехэ сабшалан уhалагдана. Иигэжэ, үнгэрhэн жэлдэ бүхыдөө 32.060 центнер үбhэн хуряагдажа абтаа. Тиихэдэ 13 мянган центнер сенаж, 44.251 центнер силос, 2 300 центнер витаминтэй ногооной гурил бэлэдхэгдээ. Һүүлэй жэлнүүдтэ совхоз ниитынгээ адууhа малые өөhэдынгөө үбhэ тэжээлээр гүйсэд хангадаг болонхой юм.

Тэжээлээр баян байхада малшье hайн, тарган байна бшуу. Рационой ёhoop hайнаар эдеэлжэ байhан малай ашаг үрэнь дээгүүр байдаг. Жэшээлхэдэ, совхоз 1980 ондо үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 1 054 килограмм hү haадаг байгаа hаа, харин мүнөө тэрэнээ 1 838 килограммда хүргэжэ шадаhан байна. Эндэ Тэгдын отделениин hү haалиин коллектив ехэ хубитаяа оруулаа. Тус фермые — коммунист С. З. Закирова толгойлдог юм. Эндэхи haалишад гүрэндэ hү худалдаха табан жэлэйнгээ даабари үнгэрhэн жэлэй майн 1-дэ дүүргээ hэн. Коллективэй энэ амжалтада эндэ бии болгогдоhон партийна бүлэг ехэ нүлөө үзүүлээ. Партгрупорг В. Х. Горштейн өөрөө эдэбхитэйгээр хүдэлдэг тула бэшэнэйнгээ үүсхэл бадаруулжа шадаhан байна бшуу. Һаалишад Д. Е. Дабаева, М. В. Мухомедзянова, С. А. Дариева болон бусад абаhан социалис уялга болон табан жэлэйнгээ түсэб болзорhоонь урид дүүргэнхэй.

Тэрэшэлэн совхоз гүрэндэ hайн, тарган мяха худалдадагаараа район соогоо суурхадаг. Зунай үедэ холо, хүөшын хүхэ ногоондо малаа бэлшээжэ таргалуулдаг. Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ эгээн бэрхэ, дүршэл ехэтэй малшад табигдадаг юм. Олон жэлэй туршада Тохорюугтын отделениин Буряадай АССР-эй габьяата малшан Д. Е. Лундуков шахан таргалууха мал харууhалжа, жэл бүри эрхим үрэ дүнгүүдые туйлана. Мүн бэшэшье мал адуулагшад баhал урагшатай ажаллана. Эдэ бүгэдын ашаар совхоз урдань тус тустаа 270 килограмм шэгнүүртэй мал гүрэндэ тушаадаг байгаа hаа, харин мүнөө тэдэнэй шэгнүүрые 340 килограммда хүргэжэ шадаа.

Энэ жэлэй ниитын малай үбэлжэлгэ муу бэшээр эхилэнхэй. Совхозой дирекци, партийна организаци энэ шухала хаhада ехэ анхарал хандуулна. Һаамхай үнеэд октябриин эхеэр дулаан байрада оруулагдажа, hайнаар эдеэлүүлэгдэжэ захалhан. Малшад үбэлэй үедэ бэелүүлхэ социалис уялгануудые абаад, тэдэнээ дүүргэжэ эхилэнхэй. Мүн тэдэнние материальна, моральна талаар урмашуулха хэрэг баhал хараалагданхай, малшан бүхэндэ дуулгагданхай гээшэ. Мүрысөөнэй дүн hара бүхэндэ соглологдожо, бултанда мэдээжэ болгогдоно.

Тиихэдэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй зүгhөө үбhэ тэжээл зүбөөр, гамтайгаар гаргашагха талаар хиналта hайнаар хэгдэнэ. Һү haалиин фермэнүүдтэ тэжээлэй цехүүд саг болзор соогоо заhабарилагдажа, малда буйлуулагдаhан тэжээл үгтэнэ.

Энэ хаhада малшадта партийна нүлөө үзүүлхэ гээшэ тон шухала. Партком үбэлэй үедэ малшадта тупалхаар олон коммунист болон комсомолшуулые эльгээгээ. Малшадай журам бэхижүүлхэ, партийно-политическэ нүлөө hайжаруулха хэрэгтэ бригадна подряд ехэ аша үрэтэй. Мүнөө үедэ энэ гуримаар hү haалиин хоёр ферма, тракторно-таряан ажалай хоёр бригада, хонишодой 16 бригада ажаллана.

Совхозой партком залуу халаание бэлдэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Залуушуулые дүй дүршэлтэй хүнүүдээр хүдэлгэжэ, шэлэhэн мэргэжэлдэнь hургаха, дадхааха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Мүнөө үедэ комсомол-залуушуулай табан звено бии болгогдонхой. Олон комсомолшууд болон залуушуул уг залгамжалуулан, эхэ эсэгэнэрэйнгээ хэжэ ябаhан ажал үргэлжэлүүлнэ. Доржиевтан, Асламовтан, Дашибыловтан, Закировтан, Митыповтан болон бусадшье гэр бүлынхид тухай гансал hайн hайхан үгэнүүдые дуулахат. Ажалша бэрхээрээ, абари зангаараа олоной хүндэдэ хүртэнэ ха юм.

Арадуудай Хани Барисаанай орденто, коммунист Х. Н. Бадмацыренов тухай hураг суу гансашье район соо бэшэ, республика соогуур үргэнөөр таранхай. Энэ нүхэрнай тракторно-таряан ажалай комсомол-залуушуулай бригада толгойлжо жэлhээ жэлдэ баян ургаса хуряадаг юм. Бригадынь гэшүүдэй арбаниинь нэгэдэхи, хоёрдохи классай мэргэжэлтэд. Эдэмнай одоол газартаа эзэн ёhoop хандажа, тон зүбөөр элдүүрилдэг, харууhалдаг байна. Эдэмнай ажахы соогоо эгээн түрүүлэн ажалаа бригадна гуримаар эмхидхэhэн юм. Иигэжэ бригадын гэшүүн бүхэн ажалайнгаа аша үрэ дээшэлүүлхын, хайшан гэбэл баян ургаса ургуулха тухай саг үргэлжэ бодожо ябадаг. 1984 оной дүнгөөр тус бригада П. Ф. Слепневой нэрэмжэтэ ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын шанда хүртэhэн байна. Харин үнгэрhэн жэлдэ район соогоо тэдэнэр баhал түрүүлжэ гараа. Бригадын гэшүүн, залуу коммунист В. К. Доржиев таряа хадалгаар районой чемпион болоо.

Тэрэшэлэн совхозой партком партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин онол аргануудые нарижуулан hайжаруулха асуудалда анхарал хандуулна. Үйлэдбэриин гол шухала участогуудта коммунистнууд эльгээгдэнэ. Тэдэнэй түрүү зэргэдэ ябаха үүргэ дээшэлүүлнэ. Энэ табан жэлдэ эндэ партида 22 хүн абтаа. Тэдэнэй 15-ниинь хүдэлмэришэд. Иигэжэ механизаторнууд, haалишад болон хонишодой дунда партиин гэшүүд олошороо.

Залуу коммунистнуудые hурган хүмүүжүүлхэ асуудал партийна организациин гол асуудалнуудай нэгэн болонхой. Эндэ залуу коммунистнуудай кустовой семинар эмхидхэгдэдэг. Эдэнние үнгэргэлгэдэ КПСС-эй райкомой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, парткомой гэшүүд, партиин ветерануд хабаадуулагдана.

Залуу коммунист бүхэн партийна даабаритай. Тиихэдэ КПСС-эй гэшүүндэ кандидат бүхэн хубиин түсэбтэй. Энэ түсэбэй ёhoop партида орохоор бэлдэдэг байха юм. Мүн залуу коммунистнууд жэлдээ хоёр дахин партийна суглаанууд дээрэ КПСС-эй Устав болон Программа хэр зэргээр дүүргэжэ байhан тухайгаа тоосодог заншалтай. Иимэ тоосоон коммунистнуудай харюусалга дээшэлүүлнэ, шүүмжэлэл, өөрыгөө шүүмжэлэл дэлгэрүүлэн хүгжөөнэ.

Эндэ бүхыдөө хүдөө ажахын 39 мэргэжэлтэд хүдэлдэг юм. Партком тэдээндэ түшэглэн социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Мэргэжэлтэн бүхэн өөрын зохёохы түсэб табяад, тэрэнэйнгээ ёhoop ажалладаг байха юм. Хүдэлмэриин түрүү онол арга нэбтэрүүлхэ талаар мэргэжэлтэдэй үүргэ нилээд дээшэлээ. Мэргэжэлтэдэй эдэбхи, харюусалга бүри дээшэлүүлхын тула партком тэдээнтэй ходо хөөрэлдэжэ, элдэб асуудал зүбшэжэ байдаг.

Совхозой партком коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ hургуули болохо — партийна суглаануудай үүргэ дээшэлүүлхэ талаар баhал ехэ хүдэлмэри ябуулна. Партийна суглаанууд саг болзор соогоо үнгэргэгдэжэ, үйлэдбэриин шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Һүүлэй үедэ үнгэргэгдэhэн суглаанууд дээрэ КПСС-эй Программын шэнэ найруулгын, КПСС-эй Уставай, 1986—1990 онуудта болон 2000 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектнүүд зүбшэн хэлсэгдэжэ, олон дурадхалнууд оруулагдаа.

Партийна эхин, цеховэ организацинуудай нүлөө дээшэлүүлхэ, ажахын, политическэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэдэние эдэбхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Мүнөө эндэ цеховэ гурбан организаци, партийна гурбан бүлэг бии болгогдоод, яhала hайнаар хүдэлжэ байна. Эдэние дүршэл ехэтэй, сондоо хүндэтэй хүнүүд толгойлно.

Онсолходо, арбан хоёрдохи табан жэлэй hайнаар эхилжэ, бүришье ехэ амжалтануудые туйлаха үндэhэ hуури тус совхоздо табигданхай.

Б. БАЛБАРОВ,
КПСС-эй обкомой инструктор.

УЛАМ УРАГШАА ДАБШАХА

Үнгэрэгшэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ манай «Маяк» колхозой ажалшад, малшад муу бэшээр хүдэлжэ гараа. Тусхайлбал, таряан болон мал ажалай бүхы продуктнуудые гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргээд даабариhаа гадуур 6 мянган центнер hү, 7 мянган центнер таряа, 9,5 мянган центнер овощ Эхэ орондоо үгэhэн байнабди.

Энэмнай ажахын бүхы механизаторнуудай, малшадай үнэн шударгы, эдэбхитэй ажалаар туйлагдаhан үрэ дүнгүүд болоно. Түбхын түрүүн бригада, фермэнүүдтэ ажалай эмхидхэлдэ түрүү онол аргануудые, шэнэ технологи нэбтэрүүлhэнэй, коллективүүдэй дунда социалис мүрысөө саг үргэлжэ үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шадаhанаймнай ашаар үйлэдбэриин үрэ дүнгүүд нилээд дээшэлүүлэгдээ гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. Хоёрдохёор, манай түрүүшүүл өөhэдынгөө габшагай шанга, бүтээсэ ехэтэй ажалаараа, hайн hайхан эрмэлзэлээрээ суггаа хүдэлдэг нүхэдөө урагшань дахуулжа, ехэ амжалтануудта хүргэнэ гээшэ.

Жэшээлхэдэ, коммунист М. А. Хамуевай хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи фермын haалишад үнеэн бүриhөө 2.600 шахуу килограмм hү haагаа. Эндэхи түрүү haалишан А. Ф. Чистякова үнеэн бүхэнэйнгөө жэлэй haамые 3.000 килограммда дүтэлүүлээ hэн.

Десятниковска hү haалиин комплексын коллективэй 3 haалишад-операторнууд 220 үнеэдые даагаад haахадаа, нёдондо 3.600 үлүүтэй центнер hү абаа. Ондоогоор хэлэбэл, эндэхи операторнууд Т. М. Степанова, П. К. Гордеева, Е. Ч. Григорьева гэгшэд жэл соо тус тустаа 1.300 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилhэн байна.

Үнгэрhэн жэлдэ дүршэлтэй бэрхэ хартаабхашан Ф. М. Малютин таряалангай гектар бүхэнhөө 111 центнерhээ дээшэ хартаабха абажа, район соогоо мүрысөөндэ эрхимлээ. Иимэ түрүүшүүл hалбари бүхэндэмнай бии.

Колхозой ажалшад, малшад арбан хоёрдохи табан жэлэй эхинhээ ажалайнгаа эршые үшөөл шангадхажа, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые улам дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ. Жэшээлхэдэ, энэ шэнэ табан жэлдэ эдеэ хоолой бүхы зүйлнүүдые бүри ехээр абаха, гүрэндэ худалдахын тула түрүүшын ээлжээндэ газарайнгаа ашаг үрые дээшэлүүлхэ болонобди. Гансахан энэ жэлэй үбэл-хабарай үедэ таряалан, сабшалангай гектар бүхэндэ дунда зэргээр 20 тонно наг шэбхэ гаргаха зорилготойбди. Саашадаа зарим газартаа ямар нэгэ ургамал таряад, hүүлдэнь ургасыень хахалжа, хүрьhэнэйнь үрэжэлые дээшэлүүлхэ арга хэрэглэхэбди. Гадна энэ жэлдэ 3.000 гектарта таряа, 1.000 гектарта тэжээлэй ургамалые түрүү ашагтай технологиин ёhoop ургуулха байнабди.

Түрэл партиингаа XXVII съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахын, урид абаhан социалис уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тула колхозой бүхы ажалшад энэ гараад байhан шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдhээ габшагай шангаар хүдэлжэ байна.

Д. БОЛОНЕВ,
Тарбагатайн районой «Маяк» колхозой түрүүлэгшэ.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримаар хүдэлжэ байhан «Электромашина» заводой коллектив арбан хоёрдохи табан жэлые ажалай амжалтануудтайгаар угтаад, шэнэ жэлhээ бүри урагшатай хүдэлхын тула арга хоосоонуудаа элсүүлэн оронхой. КПСС-эй XXVII съездые угтуулан, завод дотор дэлгэрhэн мүрысөөндэ А. А. Шестаковой ударидадаг электродвигательнүүдэй хүнгэдхэгдэhэн корпусуудые бүтээдэг бригада онсо шалгарна. Эдэнэр нэгэ нарядаар хүдэлдэг юм.

Бригадын бүхы гэшүүд хоорондоо харилсаата мэргэжэлнүүдые шудаланхай. Түүнэй эд, электрын элшэ хүсэ алмахын тула булта оролдодог. Ехэ, багашье юумэндэ алмалта хэхэ гээшэ бригадын гэшүүн бүхэнэй уялга мэтэ болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарhаа): бригадир А. А. Шестаков заводой ахамад инженер В. Н. Андриякотой үйлэдбэриин шухала асуудал зүбшэн хэлсэнэ.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

ЭРШЭМТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛЖЭ

КПСС-эй XXVII съездые ажалай амжалтануудаар угтаха гэhэн мүрысөөндэ «БАМтранстехмонтаж» трестын «Водрем 82» поездын коллектив эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, эгээл hайн үрэ дүн туйлахын тула тэмсэнэ.

— Бидэ ажахын тоосооной гуримаар бүхы ажалаа хэhэнэй ашаар hара, квартал бүриин даабари үлүүлдэг болообди. «Би—барилгын эзэнби» гэhэн уряа доро хүдэлмэришэднай мүрысэжэ, хаба шадалаа ажал хэрэгтээ зорюулаа. Поездын бүхы хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл оролдолго гарган хүдэлhэнэй ашаар лэ бидэ табан жэлэйнгээ даабари дүрбэн жэл 6 hарын туршада дүүргээ hэмди. 1985 оной даабарие ноябриин 1-дэ дүүргээбди. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 350 мянган түхэригэй барилга хээбди, — гэжэ «Водрем 82» поездын начальник Г. П. Романов хэлэнэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ТУЙЛАЛТАНУУД БА ШИИДХЭГДЭХЭ АСУУДАЛНУУД

Манай орон дотор Литвагай хүдөө ажахы хүгжэлтынгөө талаар түрүү hуури эзэлдэг. Мүнөө республикын хүдөө ажахын министр Медардас ГРИГАЛЮНАСТАЙ АПН-эй корреспондент хөөрэлдэбэ.

— **Һүүлэй арбаад жэлдэ Литвада хүдөө ажахын үйлэдбэри ёhoтоор хубилагдаhан байна. Хүдөө тосхонуудшье тон ондоо шэнжэтэй болонхой...**

— Минии hанахада, арадай ажахын, социальна гү, али соёл культурын хүгжэлтые тэдэнэй түүхэтэ шатануудтай холбоогүйгөөр ойлгохын аргагүй байна. Үнэхөөр тиимэ.

1940 оной зун, 45 жэлэй саана, Литвада Совет засаг hэргээн байгуулагдаhан юм. Гэбэшье, жэл үнгэрөөд байхада республикые фашис Германиин сэрэгүүд эзэмдэн абаба. Бүхы социальна хубилалтанууд зогсоогдобо. Тэрэ дайн, дүрбэн жэлэй фашис эзэмдэлгэ Литвагай хүдөө нютагуудта угаа ехэ хохидол үзүүлээ.

Жэжэхэн ажахынууд (олон зуу мянган ажахынууд тоологдодог байгаа) ашаг ехэтэй хүдөө ажахын үйлэдбэриин үндэhэ hуури болохогүйнь мэдээжэ. Тиимэhээ коллективизацилгын хэрэг (1947—1951 онуудта) Литвагай хүдөө нютагуудай түүхэдэхи эрьелтын үе болоhон байна.

Энэ хадаа зүб зүйтэй зам байба гэжэ мүнөөдэр, олон арбаад жэлэй үнгэрhэн хойно харагдана. Хүдөөгэй ажалшад экономическа, социальна ба соёл культурын талаар айхабтар ехэ туйлалта амжаа гэхэдэ болоно.

— **Эдэ хубилалтануудые ямар жэшээ баримтануудаар тодорхойлон харуулха байнабта!**

— Томо социалис ажахые тодорхойлон харуулмаар тоо баримтанууд олон aaб даа. Ороидоол хэдыхэн жэшээ дурдаhууб. 1984 ондо Литвагай хүн бүриин хүртэсэдэ 137 килограмм мяхан, 813 килограмм hүн, нэгэ тонно шахуу ороohон абтаhан байгаа. Энэ хадаа хүдөө ажахын талаар түрүү зэргын оронууд байhан Финлянди, Швеци, Даниин туйлаhан хэмжээндэ хүрэhэн жэшээтэй.

Ажахынуудые механизацилhанай, электрижүүлhэнэй ашаар үйлэдбэриин хүгжэлтэ дээшэлэнхэй. Республикын таряан ажалшадай мэдэлдэ (хүдөө ажахын элдүүриин газарай ниитэ талмай 3,7 миллион гектар болоно) 52 мянган трактор, таряа хуряалгын 12 мянган комбайн, 30 мянга гаран ашаанай автомашина ба мүнөө сагай бусад оньhон техникэ бии гээшэ. Мал ажалай болон шубуун ажалай фермэнүүд оньhожоруулагдана. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэ 1965 онойхиhоо 10 дахин ехэ электрын элшэ хүсэн мүнөө хэрэглэгдэнэ. Хүдөө ажахые оньhожоруулhанай, электрижүүлhэнэй ашаар таряан ажалшадай болон мал ажалшадай ажалай эрхэ нүхэсэл нилээд ехээр hайжаруулагдаа.

— **Мелиорацилга тушаа дурдабагүйт. Энэ хадаа Литвагай эрхэ байдалда оньhон техникэhээ гү, али электрын элшэ хүсэнhөө дутуугүй ехэ удха шанартай ха юм.**

— Зүгөөр, Литвагай таряан ажалшад үлүүсэ ехэ шиигтэй газарай хүрьhэнhөө боложо хэр угhаа хохидодог бэлэй. Буржуйнарай засаглаhан хорин жэлэй хугасаада хизаар нютагтамнай оройдоол 52 мянган гектар газар, хаамал дренажаар 12 мянга хүрэхэгүй гектар газар хатаагдаhан байгаа.

Мүнөө үедэ республикын ажахынуудта 2,5 миллион гектар—хүдөө ажахыда хэрэглэгдэдэг үлүүсэ шиигтэй газарай 75 процентнь — хатаагданхай. Эдэ хэгдэhэн хүдэлмэринүүд ехэхэн ашаг үрэ олгобо. Яахадааб гэхэдэ, дренажлагдаhан полинууд дээрэ ороohото ургамалнуудай ургаса гектар бүридэ дунда зэргээр 7—8 центнерээр дээшэлхэ байна.

Таряанай полинуудые мелиорацилхада таряан ажалые болбосон hайнаар эрхилхэ, машина техникые гуримтайгаар хэрэглэхэ, эрдэм наукын эгээл шэнэ онол аргануудые хүдөө ажахыда нэбтэрүүлхэ талаар ашатай hайн арга нүхэсэлнүүд байгуулагдахаhаа гадна, хүдөө нютагуудтахи hуудал байдалай, социальна болон соёлой гол шухала асуудалнууд шиидхэгдэнэ. 1967 онhоо хойшо республика соогоо хуторнуудые үгы болгоод, зохид hайн байгууламжатай томо hуурин тосхонуудые бодхохын тула ехэ юумэн хэгдэнэ.

Һонирхолтой hайнаар ажаhуухын тула шэнэ шэнжэтэй тосхоние ямараар бариха ёhотойб гэhэн асуудал анханhаа табигдаhан юм. Энэ юрын асуудал бэшэ байжа, саг дары зүб харюу үгэжэ шадагдаагүй hэн.

Шэнээр баригдаха тосхонуудые түсэблэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаба. Тэдэние агрогородогууд гэжэ нэрлэбэл зүйтэй байха. Яахадааб гэхэдэ, социально-соёлой, коммунально-ажаhуудалай хэдэн бүхэли зүйлнүүд: hургуули, хүүгэдэй сад-ясли, соёлой байшан, худалдаа наймаа эрхилдэг, хамтын эдеэнэй, hуудал байдал хангамжын предприятинууд, спортивна түхеэрэлгэнүүд тэндэ бии. Айлай бууса бүхэнэй, мүн бүхы тосхонойнгоо hайхан шэнжэтэй байха ушартань ехэ анхарал хандуулагдана.

Гэбэшье, эдэмнай хүдөөгэй зоной мүнгэ зөөриhөө гадна, гүрэнэй капитальна hомололгонуудаар, колхозуудай мүнгөөр баригдана гээшэ. Жэл бүхэндэ республикын тосхонуудта туд бүридөө нэгэ квартиратай 5 мянга шахуу гэрнүүд, үшөө тиихэдэ 2—3 дабхартай гэрнүүдтэ 3 мянган квартиранууд баригдана.

Тиигэжэ мүнөө сагай болбосон түхэлтэй тосхонуудта хүдөөгэй зоной гурбанай хоёр хубинь ажаhуунa.

— **Республикын хурдан түргэнөөр индустрижүүлэгдэhэн, хото городуудай түргөөр урган хүгжэhэн дээрэhээ хүдөөгэй залуушуул город газарнуудта шэлжэдэг байгаа, тиихэдэ эрдэмтэй залуу хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд дуталдадаг hааб даа...**

— Республикын хүдөөгэй зоной үсөөрдэг ушар горьтойхон асуудалнуудай нэгэниинь болоhон байгаа. Энэ хадаа хото, хүдөөгэй зоной тэнсүүриhээ удхатай бэшэ. Ушар юуб гэхэдэ, мэргэжэл hайнтай, мүнөө сагай оньhото техникэ шадамараар залан жолоодожо шададаг хүдэлмэришэдөөр ажахынуудые гүйсэд хангаха ёhoтой.

Хүдөө зоной ажалай ба соёлой талаар болбосон шэнжэтэй hуудал байдалай эрхэ нүхэсэлнүүдые городойхитой дүтэрхы болгохо гээшэ залуушуулые хүдөө ажахын мэргэжэлнүүдтэ хабаадуулгын гол хэмжээнүүдэй нэгэниинь болоhон байгаа. Мүнөө сагайхяар, болбосон түхэлтэйгөөр hуурин тосхонуудые түргөөр баридаг болоhон ушар эндэ туhа нүлөө үзүүлhэн байна. Колхоз, совхозуудта ажаллагшадай салин хүлhэн саг үргэлжэ дээшэлхэдээ, городой зоной салин олзодо дүтэрхы болгогдожо, мүн лэ ашаая харюулба.

Энэ, мүн бусадшье хэмжээнүүд абтажа, хүдөөгэй зоной город руу нүүхэ ушарнуудые хороohон, хүдөөгэйхидэй тоо тогтууритай болгоhон байха юм. Литвагай хүдөө тосхонууд саг үргэлжэ шэнэлэн хубилагдажа байнхай. Яахадааб гэхэдэ, республикын хүдөөгэй мэргэжэл олгохо училищинууд янза бүриин мэргэжэлтэй 9 мянган хүдэлмэришэдые, техникумууд — 5 мянга гаран, институдууд 1200—1300 мэргэжэлтэдые жэл бүхэндэ hурган гаргана. Литвагай элдэб районуудта шэнэ техническэ hургуулинууд нээгдэжэ, тэдэние дүүргэжэ гарагшад мүнөө сагай хүдөө ажахыда шухала хэрэгтэй мэргэжэл абана.

АПН-эй корреспондент
Витаутас МИКУЛИЧЮС
хөөрэлдөө хэбэ.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТКОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛ…

БРИГАДИ…

Зүүн тээhээ — Загаhата, Ниcаанаhaa, баруун тээhээ—Хөөрхэ, Эдэрмэhээ, хойноhoo — Худанай Үртөө, Ородой Адагhаа үлеэhэн hалхинуудай эгээл бэлшэр дээрэ Хэжэнгэ тосхон байдаг. Тэрэние тойроод, нэгэн гээ hаа эльhэлиг, хайр шулуута, үгы hаа болдог солдоготой, намаглиг газар оршоно. Тэрээнhээ баян ургаса абаха гээшэ нилээн хүшэр хэрэг даа. Хажуугаарнь Хэжэнгын совхозой таряалан үндэр, набтар добо гүбээнүүдэй хормойнуудаар, ташалангуудаар, хоорондохи хүндынүүдээрнь хахалагдаhан байдаг агша. Харасын хараа түөрюулмэ үргэн таряалан үгы хаш. Иимэл газар. Өөртэнь үнэн сэхэ зондо — урин дулаан, бэрхэшээлhээ айгаад, хажуу тээшэ харагшадта — хүйтэн газар.

Иигээд байхадаа, энэ газарhаа ургаса абахын тулада хэды шэнээн ехэ ажал хэхэ, хара хүлhэ адхаха ёhoтой болоно гээшэб? Таряалангай талмай үргэдхэхэ арга боломжо ахир боложо, гектар бүхэнэйнь ашаг шэмэ дээшэлүүлжэл, түрүү технологи, дүй дүршэл, онол аргануудые хэрэглэжэл, Эхэ орондомнай тон хэрэгтэй ороохо ехээр абаха аргатай байна бшуу.

Ямаршье hайн, бүтээсэ, хүсэ ехэтэй техникэтэй байбашье, дүй дүршэлөөр, шадабаряар баян, урагшаа hанаатай зонгүй hаа, иимэ орёо зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэдэ хүшэр лэ баймаар. Тиимэhээ Хэжэнгын совхозой конторо МТМ хоёрой хоорондо урагша хойшоо ехэл сүлөөгүйгөөр, яаралтайгаар гүйлдэлэн хори, гуша гаран наhатай олон хүбүүдые харахадаа баясабаб. Тиигээд, эндэхи Ленин замай отделениин тракторно-таряан ажалай бригадын гэшүүд гол түлэб залуушуул гэжэ лаблахадаа, ажаглалтамни зүб ха юм гэжэ ойлгобоб.

— Энэ бригадые хүтэлбэрилэгшэ, коммунист Баян Жамбалович Жамьянов областной партийна XXXIII конференциин делегадаар ноябриин тэн багаар районно партийна конференци дээрэ hунгагдаа,— гэжэ Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь Владимир Рабданович Адвокатов хөөрэбэ. — Саатаа ерэхэ ёhoтой юм hэн. Дуратай hаатнай уулзахада болоно.

Парткомой секретариин хэлэhээр тус бригада барагаар ажаллажа гараhан байна. Сагай уларилай «дээгэ, гохо» табяашье hаань, зарим газарhаа тон hайн ургаса абаа. Гадна гол юумэниинь гэхэдэ, бригадын коллектив тогтонижон бүрилдэжэ, ямаршье орёо зорилго урдань табибал бэелүүлжэ шадаха байна бшуу. Совхоз бүхыдөө 20.680 центнер ороохо амбаартаа оруулжа, гектарай 8,9 центнер ороohон сохигдобо.

Хүлээжэ байhан бригадирай орожо ерэхэдэ, би тээлмэрдэбэб. Нарбаа сайhан, наhаа эдиhэн, нилээн наhажаал хүн орожо ерэхэ аабза гэжэ hанаhан байгаа хаб. Тэд энэ бодолни үндэhэгүй байжа, хөөрэлдөөгөө ондоогоор эхилхэ баатай болоходоо, бага сага дальтирагдаба.

Баян hаял гушатай болобо. 1972 ондо Хэжэнгын дунда hургуули дүүргээд, удаан маргажа байгаагүй. Трактористын мэргэжэл шудалаа, хажуугаарнь жолоошодой курса дүүргэжэ, хүдөөдэ ябадаг бүхы техникэ бултыень жолоодожо шадаха болоhон юм. 1976 ондо залуу механизатор партиин гэшүүнээр абтаа. Энэ хадаа аха нүхэдэйнь үзүүлhэн нилээд горитой этигэл найдабари байгаа. Тэрэнииень харюулхын тулада Баян нилээд оролдоо, мэргэжэл шадабариhа улам хурсадхаа, мэдэсээ дээшэлүүлхые оролдоо, тон hайнаар ажаллахые эрмэлзээ.

1984 ондо Баян Жамьянов бригадирай тупалагша болобо. Харин байгша оной хүдөө ажахын шухала кампанинуудта тэрэ бригадаяа хүтэлбэрилэн ябаа, hайн ургасын үндэhэ табихын тулада ехэл хүдэлмэри ябуулагдаа даа. Гектарай 6 центнер нютагай, 60 килограмм минеральна үтэгжүүлгэ таряалан дээрэ тараагдаа hэн. Тиигэжэ Толгой гэжэ газарта гектарай 26, «Широкая подошва» гэжэ нютагhаа гектарай 16 центнер ороohон абтаа. Түсэбөөр хараалагдаhаниинь 14 центнер байhан юм.

Зүгөөр эдэ илалтанууд «нютагай» удха шанартай байна. Амжалтынгаа бүри дүүрэн удхатай, таряалангай бүхы талмайhaa тэгшэ hайн ургаса абадаг болохын тулада оролдохол хэрэгтэй. Энэ эрмэлзэлэйнь бэелхэ ябадалда бригадна подрядай гурим горитой, бүтэмжэтэй нүлөө үзүүлдэг гэжэ hанагдана. Хоёрдохи жэлээ энэ гуримаар ажаллаад байхадань, тэрэнэй hайн талануудо тодороо, үшөө гүйсэд бодомжологдоогүй, саашадань нарижуулхаар, зүбшэн хэлсэхээр асуудалнууд эрхэ бэшэ харагдаа.

— 1984 оной дүнгөөр 7 мянга гаран, харин үнгэрэгшэ 1985 ондо 10 мянга гаран түхэриг нэмэлтэ түлбэри бригадынгаа гэшүүдэй дун…

да хубааха хэрэг… байна. Хэнэй х… ажаллаhание хара… лэ энээние хэхэб… хэдэмнай бригад… ехэл туhална. Тэр… дэлдэ эгээл хүндэт… оронхой ха юм,— … хөөрэнэ. — Брига… рядаи үшөө нэгэ … лань гэхэдэ, бриг… хадаа хүн бүхэн … hан газарайнгаа … но. Энэ ушар тон… шанартай гэжэ … гээд залуу бриг… зуура дуугай hүү… оёорто ошотойхон… нам руу шэглүүлэ… геэр нэмэбэ. — … байгуулха хэрэгтэ … нүлөө үзүүлнэ.

Бүхыдөө 5 мянга… гектар таряалан … мэдэлдэ үгтэнхэй. … 2300 гектар ороо… малнуудаар эзэлэгд… гектар паар бии. … гектар намарай ха… дэбэ. Байгша ондо… гектар талмайhaa … ряажа, гектарай 15 … ороопон абтаба. Х… талмайhaa Толгойн… дал ургаса хуряад… лээн урагшатай а… хэл hэн. Энэ хада… дутын харaата зо… аабза. Тиимэhээ га… рилгэе саашадань… лан hайжаруулха … со анхарел ха… ёhoтой

Районно партийн… ференци дээрэ … байхадаа, мелиора… онсо анхарал ханд… хэрэгые бодомжо… ябуулха шухала … Жамьянов хэлээ h… хэдэ, сабшалан 6… ряалан уhалха … системэнүүд яhал… hан аад, ашаг о… үгэнэ ха юм. … гөөр барихада, … уhан дутана, үг… уhалха талмайнь … бага байна бшуу…

Хэжэнгын совхоз… газарhaa hайн ур… тулада химизаци, … гэжэ хоёр үгэд… хэрэгтэй болоно.

Гадна механ… дүй дүршэл, да… ри ехэтэй кадрну… хүсэл оролдолго, … хэл гол үүргэ дү… залуу бригадир h… Бригадирай туhала… жиев, механизатор… дыков, С. Назаро… кин, Д. Дансара… бусад тус бригад… тай гольнь болон… ков Назаров хоё… АССР-эй габьяата… торнуудай нэрэ … тэнэхэй, нүхэд с… хүндэтэй зон юм.

Тус бригадада … олон гээ hэмди. … бригадын гэшүү… наhан гушанhаа … нэ болоно. Эдэн… ниинь партиин гэ… харахада залуу… бригадирай ара … тайл байна гэж… хэмээр. Энээн … халаар Баянай … ехэ уряалга, … hалбараад, манай… шололой яаха а… байhание ганса… бди.

— Манай агрон… банай туhаламжа… ургаса абаха ар… бии гэжэ hанагш… айдалда тааруу… дуудые, газар … зональна гурим, … тай, нютагжаhан … даа нэбтэрүүлжэ, … элдэб үтэгжүүлгэ… гагдабал бүри ура… мууд хэгдэхэ ааб… наб. Бэшэ юумэн… Техникэ, кадрнууд… най хэлэхэдэнь, … гэжэ hанабабди.

Үнэхөөрөөшье, … мэдэлдэ дүрбэн К… 150, 10—ДТ-75 бо… хэлэй тракторнуу… гэжэ ороohоной 1… хүдөө ажахын хүс… дэб түхеэрэлгэ… хэй. Харин кадр… байhан тухай хө…

Баян хөөрэлдө… hые ойлгобо х… гартаа абаад, … асуунгаар шэрт…

— Баян, яара… гэжэ асууахадам… түүгээр миhэрэн…

— Яараха … жэлэйнгээ дүнгүү… жо, hаянай ходо… hүүнаб. Түргэн д… даа гараха хэрэ… харюусаба. Ти… тай» гэжэ hанаа… гаар дуугараад, … hэн.

— Энэмнай … бүүн. Харюуса… ойлгоно. Коммун… гэжэ хахасаха … мир Рабданович…

Аалин намдуу… мээгүй байдал… Тойроод харахад… гын үер. Посхоо… тракторнуудай х… даад, наг шэбх… хэ духатай МТЗ… тээшэ гүйлдэжэ… рагдаба. «Баян… бригадынхид ха… бартаа бэлдэн… дэнэр бодобод…

Ц. Б…

КПСС XXVII СЪЕЗД

ПАРТИИН ДОКУМЕНТНҮҮДЭЙ ПРОЕКТНҮҮДЫЕ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭНЭБДИ

ҺУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ ХАРАА ШЭГЛЭЛ

...оциально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын аша ...ые, коммунис байгуулалтын хараа замуудые, эрдэм, ...икын дэбжэлтээр табигдаһан эрилтэ, зорилгонуудые ...ада абажа, КПСС арадай гэгээрэлэй байгуулалтые на-...уулан һайжаруулгаа үргэлжэлүүлхэ юм.

(КПСС-эй Программын шэнэ найруулгын проектһээ).

...иин дунда һургуули-...ректорынь М. Д. Зун-...20 гаран багшанар, ...күүлэгшэд хүдэлмэрил-...ртиин XXVII съездые ...й түрэтэйгөөр угтаха ...тон тус коллектив ...уулиин реформодо — ...н шэн зоригто, зохёо-...ал ба эдэбхи үүсхэл» москвагайхидай хан-...үримүһэн дэмжээ һэн. ...үнөө эндэ юрэнхы эр-... ба мэргэжэлэй һур-...уудые хубилган шэ-...реформын гол шэглэл-...рагшатайгаар бэелүү-...ь.

...ша оной һуралсалай ...ын үдэрһөө һурагша-...нэлэгдэһэн Дүримүүд, ...дэнэй журамай талаар, ...алдаа болон нийтын ... аша туһатайгаар ха-...саһанай түлөө табиг-...сэгнэлтэнүүдэй шэнэ ... нэбтэрүүлэгдээ. ...и классуудта «Ни-...икын болон тоолон-...филологийн техникын ...атанууд» гэһэн шэнэ ...удалагдажа захалаа. ...арай, түрэлхидэй, оло-

нийтын хүсэл оролдолгоор һурагшад бүхэн һуралсал гээшэ гол шухала ажалнай гэжэ мэдэрдэг болоно. Һургуулиин баазова предприяти — Хамниин совхоз (директорынь А. Ц. Моролдоев) — найдамтай туһалагша боложо байнхай.

Һуралсалай үнгэрһэн нэгэдэхи четвертиин дүнгөөр 4 һурагшад муу сэгнэлтэтэй гараа. Эрдэм мэдэсын шанар һайн—30 процентһээ дээшэ болгогдоо. Багшанарай болон һурагшадай коллективүүд түрэл ажахыгаа 30 гектарай хартаабха, мүн овощ, зелёнко хуряагаа. 1 000 гаран толгой хүрьгадые октябрь болотор һайнаар адуулжа тобиржуулаа. Ферме, отарануудай ажалша бүлэгүүдые һурагшад шефтээ абажа, малшадай ажал хэрэгтэ туһална, соёлой талаар хангалгын хүдэлмэри ябуулна.

КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1985 он) Пленумэй документнүүд багшанарайшье, һурагшадайшье халуун анхаралые татажа, тон шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэг-

дээ гэжэ тэдэнэр нэгэн дуугаар батална. Тус Пленумэй материалнуудые, мүн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэлэһэн элидхэлые багшанар гүнзэгыгөөр шудална. Мүнөө тэдэнэр бүхы һурагшадые партиин шэнэ документнүүдэй проектнүүдтэй тодорхойгоор танилсуулжа байна. Тиихэдээ хэшээлнүүдһээ гадуур лекци, хөөрэлдөөнүүдые, бусадшье һуралсалай арга боломжонуудые хэрэглэдэг.

Һаяхан һургуулиин багшанарай, хүмүүжүүлэгшэдэй болон техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалгатай нээмэл партийна суглаан зарлагдаа һэн. КПСС-эй Программын шэнэ найруулгын проектые, КПСС-эй Уставай дурадхагдаһан хубилалтануудтай проектые, СССР-эй Экономическа ба социальна саашанхи хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектые шудалха хэмжээ ябуулгануудай эмхидхэл тушаа элидхэл һургуулиин эхин парторганизациин секретариин орлогшо В. Ц. Дарсева хээбэ. Үгынгөө түгэсхэлдэ Валентина Цыреновна иигэжэ хөөрэбэ:

— Манай һургуулиин 3-дахи багша бүхэн коммунист. Оронойнгоо социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха зорилгонуудай табигда-

хада, бидэ ооһэдынгоо хүдэлмэриин газарта партиин эрилтэнүүдые бэелүүлхын түлөө улам оролдосотойгоор ажаллаха үүлгатайбди. Нэн түрүүн хэшээлнүүдээ мүнөөнэй эрилтээр хубилган шэнэлхэ, КПСС-эй Программын шэнэ найруулгын проект соо тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор **«...ухаан бодолоороо баян, һайн һайхан ёһо заншалтай, шиираг шамбай бэетэй, тэгшэ бэрхээр хүгжэһэн, олониитын хэрэгтэ эдэбхитэй хүнине һурган хүмүүжүүлхын тула зоримгой шанга хүдэлмэри ябуулха»** байнабди.

Хамниин дунда һургуулиин багшанар харюусалгаяа һайнаар мэдэрнэ гэжэ тэмдэглэлтэй. Бүхы коллектив КПСС-эй обкомой пропагандистскэ бүлэгэй гэшүүдэй партиин шэнэ программна документнүүд тухай дэлгэрэнгы хөөрөөнүүдые хүн бүхэн тодорхойгоор конспект болгон бэшэжэ абаад, нийтэполитическэ һуралсалдаа шудална. Үзэдэг темэнь «Научно-техническэ дэбжэлтэ ба юрэнхы эрдэмэй болон мэргэжэлэй һургуулиин реформые бэелүүлгэ» гэжэ нэрэтэй.

Һургуулиин интернадые даагша В. Б. Нимаева үгэ хэлэхэдээ:

— Партиин Программын шэнэ найруулгын проект соо **«Эхэ ороной дурлалан, аха үетэнээ, түрэлхидоо болон багшанараа хүндэлэлгын мэдэрэл һурагшадта хүмүүжүүлхэ, һуралсалан ба ажалай шанарай түлөө үндэр харюусалгатайгаар»** мэдэрэлтэйгээр тэдэниие хүмүүжүүлхэ, **һурагшадай ооһэдынь хүтэлбэрилгые хүгжөөхэ уялгатай»** гэжэ хэлэгдэнэ. Бидэ, хүмүүжүүлэгшэд, ниимэ зорилготойгоор бүхы ажалаа эрхилнэбди. Хамтын байрада ажаһуудаг үхибүүд һүүлшын 12

жэл соо һуралсалдаа муу сэгнэлтэ абанагүй. Эрдэм мэдэсын шанаршье һайн. Усадовна һууриин клубта ошоно, хатар наада харуулнабди, хөөрэлдөө, лекци эмхидхэнэбди,— гэжэ тэмдэглээ.

Буряад хэлэ болон литературын багша С. Д. Дударесвагай үгэ хэлэхые сугла-рагшад ехэ һонирхолтойгоор шагнаба.

Хэдэн жэлэй урда тээ һургуулида түрэл буряад хэлэ болон литература үзэхэ хэрэг һулараа һэн. Мүнөө энэ алдуу олониитын хүсөөр усадхагдажа эхилээ. Эхин классуудта буряад хэлэ шудалалга ехэ һүлөөтэй байна. Олонхи багшанар, түрэлхид районой «Ажалай туг», мүн «Буряад үнэн», «Буряадай залуушуул» газетэнүүдые дахинаа олоор захижа абадаг болонхой. Хэблэлэй материалнууд хэшээлнүүдтэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Һурагшад үндэһэн буряад хэлэн дээрээ ханын газетэ, мэдээсэлнүүдые бэлдэдэг. Мүнөө үхибүүд КПСС-эй ЦК-гай программна документнүүдэй гол удха дэбтэртээ бэшэжэ абана. Хараалагдаһан зорилгонуудые ерээдүйдэ залуушуул ооһэдөө бэелүүлэлсэхэ байһанаа мэдэрнэ гээшэ.

Һургуулида ябуулагдадаг патриотическа ба интернациональна хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай ахалагша пионервожата Т. Г. Бутина хөөрэжэ, олон жэшээ, баримтануудые дурдаа. Һаяхан «Компаньеро» гэжэ хүдэлөөн һурагшадай, түрэлхидэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэрбэ. Тэмсэжэ байгаа Никарагуа гүрэнэй үхибүүдтэ эльгээгдэхээр 800 түхэриг мүнгэн һомологдоо.

Проектнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ ажалай болон дайнай ветеран Г. Б. Садаев, директорэй орлогшо Б-Д. С. Шойдонов, КПСС-эй райкомой инструктор В. И. Халтинов гэгшэд хабаадалсаа.

Ш. БАКШЕЕВ,
манай корр.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ УЛАСХООРОНДЫН ЖЭЛ

ООН-ой Генеральна Ассамблейн шиидхэбэреэр 1986 он эб найрамдалай уласхоорондын жэл гэжэ соносхогдонхой. ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльяр энэ ушартай дашарамдуулан, арадуудай аюулгүй байдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ хүсэ шадалаа элсүүлэн зорюулхыень гүрэнүүдые уряалха зуураа, иигэжэ мэдүүлээ: «Мүнөө хүн түрэлтэн хоёр харгын бэлшэр дээрэ ерэнхэй. Эгээл эндэ тэрэ ерээдүйнгөө замые шэлэхэ болоно. Харгын хоёр һалаагай нэгэн эб найрамдал гээшэ, нүгөөдэнь өөрыгөө үгы хэхэ ябадал гээшэ абаашана».

Бодото байдалые абажа харахада, ядерна зэбсэгүүдые Вашингтоной таһалгаряагүй улам ехэл болгожо байһан ушар, хүн зониие олоор хюдаха шэнэ түхэлэй зэбсэгүүдые бүтээлгэдэ олон миллиард доллар һомололго. Америкын мүнөөнэй захиргаанай ядерна зэбсэгүүдые замбуулинай дайдада гаргаха гэһэн һэдэлгэнүүд—эдэ бүгэдэ ядерна дайнай аюулай улам ойртожо байһанай гэршэ мүн. Иимэ эрхэ байдалда айхабтар аюултай эдэ ябуулгануудта эсэс табиха шухала байһаниинь ойлгосотой. Калифорниин нэгэ багахан городой арбан нэгэтэйхэн һурагша Шанен Чадик совет хүтэлбэрилэгшэдэ хандан, иигэжэ бэшэнэ: «ядерна дайнай болохогүйн тулада бидэнэр бии байһан ядерна бүхы зэбсэгүүдые усадхаха ёһотойбди». Гэхэтэй хамта тэрэ багахан хүбүүндэшье ойлгосотой, бүгэдэндэ мэдээжэ болоһон үнэн зүб байдал Америкын правительствоор буруушаагдана. Тус правительство буу зэбсэгүүдэй нөөсые саашадань улам ехэдхэн, США-гай национальна аюулгүй байдалые бэхижүүлхын түлөө оролдоно.

Буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээн гаргаха ябадалые хизаарлаха талаар тодорхой хэмжээнүүдые абахын түлөө эрид шууд тэмсэл ябуулжа байдаг Советскэ Союз дурсагдагша асуудалаар тад ондоо хараа бодол баримталдаг гээшэ. Тиигэхэ зуураа тэрэ миил үгэ хэлэдэг бэшэ, харин тэрэ дурадхалаа бодото хэрэгээр бэелүүлдэг байха юм. Үнгэрһэн жэлдэ манай орон холын хараатай, бүтэмжэтэй һайн хэмжээ ябуулгануудые дурадхаа. Тэдэнэйнь хойшолонгууд шэнэшье жэлдэ дэлхэй дээрэхи политическэ байдалда нүлөөлхэ байна. Женевэдэ болоһон совет-американ дээдэ тушаалтадай уулзалга дээрэ түйлагдаһан бэе бэеэ ойлголсоһон ябадалые 1986 ондо тодорхой хараа бодолоор хүсэлдүүлхэ, уласхоорондын байдалые эрид шууд һайжаруулха, ядерна зэбсэгүүдые хорооха, замбуулинай дайдада ядерна зэбсэг гаргаха ябадалые зайсуулха гэжэ тэрэ уулзалгаһаа эшэ үндэһэ абаһан арадуудай этигэл найдабариие харюулха гээшэ мүнөө үе сагай эгээл ехэ хүсэ шадалтай хоёр гүрэнэй уялга мүн гэжэ Москва тоолоно. Советскэ Союзаар дурадхагдаһан эб найрамдалта эдэбхи үүсхэлнүүд тиимэ арга боломжонуудые олгоношье гээшэ. Ядерна ба замбуулинай зэбсэгүүдэй талаар Женевэдэ энэ жэлдэшье үргэлжэлүүлэгдэхэ совет американ хөөрэлдөөнүүд дээрэ, бэе бэедээ этигэл найдабаритай байха, Европодохи аюулгүй байдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряан абаха хэмжээнүүдэй талаар Стокгольмдохи конференци дээрэ, Түбэй Европодохи буу зэбсэг ба зэбсэгтэ хүсэнүүдые хоёр талаһаа хорооха тухай Венэдэ хэгдэжэ байһан хөөрэлдөөнүүд дээрэ амгалан тайбан тэдэ дурадхалнуудые бодото дээрэнь бэелүүлжэ болохо ха юм.

Хүнүүдэй толгой дээрэ амгалан тайбан огторгойн оршон байхын түлөө арадуудай тэмсэлые улам шангадхахын тулада, бүгэдэ нийтын аюулгүй байдалые бэхижүүлхын түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулхын түлөө эдэбхи ехэтэй шэнэ тэмсэлдэ хүн зониие зоригжуулхын тулада эб найрамдалай уласхоорондын жэл үшөө нэгэ урмашуулга болохо ёһотой. «Эб найрамдалай энэ жэлэй амгалан тайбан арбан жэл болотороо арьбадхагдахын тулада, эб найрамдалай, бэе бэедээ этигэл найдалгын ба харилсаа холбооной эрхэ байдалда хүн түрэлтэнэй XXI зуун жэлдэ орохын тулада бидэнэр Советскэ Союзда оролдонобди», — гэжэ совет арадта хандаһан шэнэ жэлэй хандалга дотор М. С. Горбачев хэлэһэн байна.

БОДОМЖОТОЙ УРЯАНУУД ДЭМЖЭГДЭНЭГҮЙ

Декабриин 28-най үглөөгүүр Невада штадай губи талын районой горитойхон газарые хүсэ ехэтэ тэһэрэлгэ өөдөө үндытэрнь дорьбодуулаа. Холбоото Штадууд 1985 ондо эндэхи газар доро ядерна зэбсэгэй арбан зургаадахи туршалга үнгэргэһэн байха юм. 150 килотонно хүсэтэй (1945 оной август һарада Японой Хиросима хотые үгы хэһэн бомбоһоо арба дахин ехэ) водородно бомбо тэһэлэн туршагдаа. Хүн түрэлтэндэ «американ шудхэрэй эльгээһэн шэнэ жэлэй бэлэг» гэжэ баруун оронуудта тэрэ тэһэлэлгые нэрлэһэн байна. Энэ тэһэлэлгэ хадаа Советскэ Союзһаа жэшээ абажа, ядерна бүхы тэһэлэлгэнүүдээ Холбоото Штадууд даб дээрэ болюулха ёһотой гэһэн эрилтэ һүүлэй үедэ эдэбхи ехэтэйгээр табижа байһан дэлхэйн олониитын дурые ехээр гутааба.

Америкын сэрэгэйхид дэлхэйн олониитын һанамжые миил хэрэгсээбэгүй бэшэ, харин ядерна тэһэлэлгэнүүдые болюулха, ядерна зэбсэгүүдэй туршалгануудые гүйсэд дүүрэнээр ба бүгэдэ нийтээрээ хорихо тухай договор Советскэ Союзтай баталха тухай хөөрэлдөө һэргээхэ ябадал түйлахые оролдожо байһан США-гай политическэ ба нийтын нүлөө ехэтэй эмхинүүдэй эрилтэнүүдые дүүргэбэгүй. Невадада хэгдэһэн тэһэлэлгын хэдэн хоног урда тээ американ конгрессэй 30 гэшүүд ядахын сагта энэ тэһэлэлгэеэ нэгэ зааха хойшолуулха уряатайгаар США-гай оборонын министр Уайнбергертэ хандаһан. Гэбэшье Пентагоной хүтэлбэрилэгшэ бодомжотой бүхы уряануудта дүлии байһан зандаа үлээ.

Невадада хэгдэһэн тэһэлэлгын «одото дайнай» программатай холбоотой байһаниинь мэдээжэ ааб даа. Ядерна һомо хэрэглэлгэтэйгээр рентгеновскэ лазер туршагдаа. Тэрэнь замбуулинай дайдада гаргагдаһан стратегическэ ракетэ, спутник болон бусад объектнүүдые усадхаха ябадалда хэрэглэгдэхээр хараалагданхай. Иигэжэ ракетэнүүдые усадхаха оборонно системэнүүдые хизаарлаха тухай 1972 ондо баталагдаһан совет-американ договорые эбдэхэ ябадал гээшэ Холбоото Штадууд сэхэ тэгүүлжэ оробо гээшэ.

Америкын үргэлжэлүүлэгдэжэл байһан ядерна туршалгануудта Советскэ Союзай эрид шанга сэгнэлтэ үгэжэ байһаниинь ТАСС-ай мэдүүлгэ соохоо харагдана гэжэ дэлхэйн бүхы хэблэл тэмдэглэн бэшэнэ. СССР ба США хоёрой хоорондохи харилсаануудай голынь болохо аюулгүй байдалай шухала асуудалнуудай аша туһада, эдэ харилсаануудые һайжаруулгын, уласхоорондын байдалые бүхыдэнь һайжаруулха зорилгодо эдэ туршалганууд һаад түбэг тохёолдуулна ха юм.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев харин дипломадуудтай Кремль соо болоһон уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлээ: 1986 оной ядерна тэһэлэлгэнүүдэй болюулагдаһан жэл боложо, түүхэдэ орохын тулада ябуулгануудые хэел. Хара амиял хараһан ябуулганууднаа энэ жэлые зайсуулжа, ооһэдынгоо түби дэлхэйе бузарлахагүйн тула һайн һайхан бүхы юумэ хэхые оролдоёл. Бүхы гүрэнүүд болон арадуудта хандаһан энэ хандалгыень бүхы дэлхэйн хүн зон айхабтар ехээр сэдьхэлээ ханан угтан абаа.

ЛИВАН ДАЙНҺАА ЭСЭНХЭЙ

Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ ливанецуудта найдал түрүүлмээр мэдээсэл дуулгаба. Ороной дотоодын байдалые гуримшуулха ба Ливанда национальна эблэрэлгэ түйлаха тушаа Сириин ниислэл Дамаскда гурбан талын хэлсээндэ гар табигдаһан байна.

Ливанай друзска общинын хүтэлбэрилэгшэ, түрүү үзэлтэй социалис партиин түрүүлэгшэ В. Джумблат «Амаль» гэдэг шиит хүдэлөөе толгойлогшо Н. Берри ба христиан шажантаниие түлөөлдэг «ливан хүсэнүүдэй» гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. Хобейка гэгшэд Сириин эблэрүүлгын эдэбхи ехэтэй оролдолгоор түйлагдаһан энэ хэлсээндэ гар табиһан байха юм. Тэрэшэлэн Ливанай коммунис парти, катаиб гэдэг христиан парти, ороной дулдыданги бэшэ политическэ ба нийтын элитэ ажал ябуулагшад тус документые зохёолгодо хабаадалсаһан байна.

Дамаскда абтаһан хэлсээн Ливанда сэдьхэл ханаама мэдэрэлтэйгээр, этигэл найдабаритайгаар угтагдаа. Тэрэнэй удха шанарынь юугээр тодорхойлогдоноб гэхэдэ нэн түрүүн Ливандахи шуһа адхаруулгые зогсоолго, эбээ алдажа, бэе бэеэ алалсажа байһан ябадалда эсэс табилга болоно.

Араб энэ багахан оронд 1975 ондо граждан дайнай эхилһые һануулая. Ушар шалтагааниинь гансахан политическэ арсалдаа буляалдаанһаа, социальна эрхэ нүхэсэлһөө бэшэ, харин Ливанай түүхын онсо оорсэ байдалһаа эхи захатай. Түүхынь онсо эрхэ байдалаар орон доторнь христиан ба мусульман шажанай аяар арба гаран элдэб община тоологдодог гээшэ. Ороной [illegible] даанхай байдалтай болоходо, шажан мүргэлэй ёһо гуримууд гүрэнэйнь байгуулалтын үндэһэ һуури болгон абтаһан юм. Зүгөөр зарим общинануудынь нүгөөдүүлһээ булюу байдалтай боложо шадаһан байна. Ливанай дотоодын орёо бэрхэшээлтэ байдалдань, дайсан харша хүсэнүүд, нэн түрүүн Холбоото Штадуудаар дэмжэгдэһэн Израиль харата ябуулгаяа хэжэ эхилһэн байха. Тиигэжэ община хоорондын, социальна арсалдаа буляалдаанууд һүжэрөөгдэжэ, һүүлдэнь эрхэтэдэйнь бүлэглэл хоорондын үргэн ехэ зэбсэгтэ тулалдаан боложо захалһан гээшэ.

Ливанда арба гаран жэлэй туршада граждан дайн үргэлжэлһөөр. Тэрээндэнь Израиль ба США зэбсэгтэ хүсөөроо нэгэтэ бэшэ хамааран ороо.

Энэ дайнһаа эсэһэн, тулиһан ливан арадай диилэнхи олониинь баяр баясхалантайгаар Дамаскда абтаһан хэлсээе угтаба. Тэрэнэй гол зорилгонь хадаа эрхэтэдэй бүлэглэлнүүдэй хоорондохи сэрэгэй бүхы ябуулгануудые болюулга болоно. Документ дотор шэлжэн оролгын правительство ба тусхай комисси байгуулха гэжэ хараалагдана. Дурсагдагша комисси оронойнгоо демократическа хубилалтын проект зохёохо байна.

Тель-Авивай засаг баригшад Дамаскда түйлагдаһан хэлсээндэ дурагүйтэн, Ливанда эсэргүү харата ябуулгаяа эдэбхижүүлжэ оронхой. Гэбэшье, ливан арад сионизм ба империализмын аюулта түсэбүүдые хойшо татахаар, дайнда ороноо дахин нэрбүүлхэгүй дүүрэн хүсэл эрмэлзэлтэй.

(ТАСС).

Номой таг

БАЙГААЛИДА ДУРАТАЙШУУЛДА

Буряад орондо амидардаг ан амитад болон ургамалнууд, агнуури-олзоборилгын хүдэлмэри тухай хөөрэһэн хоёр ном нёдондо гаража, байгаалида дуратайшуулые баясуулаа бэлэй. Үнгэрэгшэ жэлэй һүүл багаар үшөө нэгэ ном республикымнай худалдаа наймаанда үгтэбэ. Тэрэнэй нэрэнь — «Эдэниие хамгаалха хэрэгтэй», («Они нуждаются в охране»). Энэ ном соо республикымнай ан амитадай болон ургамалнуудай хоморой шухаг болоһон, мүн үндэһөөрөө хосорхо түйлдаа хүрэһэн түхэл янзанууд тухай хөөрэгдэнэ. Авторнуудынь—Ц. З. Доржиев, Г. М. Хабаева, К. М. Богданова, Л. К. Бардонова, Г. К. Боровицкая — Буряадай номой хэблэлээр барлагдаһан энэ номоо Байгаали хамгаалха Бүхэроссиин бүлгэмэй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулба.

«Буряадай хоморой шухаг болон үндэһөөрөө хосорхо түйлдаа хүрэһэн амитад ба ургамалнууд» гэһэн ном 1982 ондо гараа бэлэй. Тэрэ ном нэмээгдэжэ шэнэлэгдээд, үнгэтэ зурагуудаар шэмэглэгдэжэ барлагдаба.

Энэ ном оньлогуудта, хизаар ороноо шэнжэлэгшэдтэ, байгаалида дуратайшуулда болон байгаали тухай материалнуудаар һонирходог бүхы зондо туһатай байха.

Манай корр.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ГЭРЭЛТЭ ҺАЙХАН ЕРЭЭДҮЙН АША ТУҺАДА

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин эб найрамдалай жэл гэжэ соносхоһон 1986 оной эб найрамдалта арбан жэл болохо, амгалан тайбан байдалай, этигэл найдалай ба харилсаа холбооной эрхэ байдалда хүн түрэлтэнэй XXI зуун жэлдэ орохо ерээдүйдэ ехэ этигэл найдалтайгаар бүхы дэлхэйн хүнүүд шэнэ жэлые угтаба. Амгалан тайбан байдал хангаха, бэхижүүлхэ, уласхоорондын харилсаае гуримшуулан һайжаруулха, үгэеэ ойлголсолгын, этигэл найдалай ба буу зэбсэгүүдые хуряалгын харгы замуудые бэдэрхэ талаар шэглүүлэгдэһэн Советскэ Союзай эб найрамдалта үүсхэлнүүд, тэрэнэй эдэбхитэй ябуулганууд олон миллион хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлдэ ниимэ этигэл найдал түрүүлнэ.

Дэлхэй дээрэ буу зэбсэг бүтээлгые зогсоохо, тэрэниие замбуулинай дайдада гаргалгые зайсуулан сараха гэһэн мүнөө үеын эгээл хойшолуулашагүй шухала асуудалнуудые бодотоор шиидхэхын тула Советскэ Союзай гаргаһан һайн һайхан үүсхэлнүүд, оруулһан дурадхалнууд ехэ үүргэ нүлөө үзүүлнэ гэжэ элдэб оронуудай олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд, политическэ ба нийтын элитэ ехэ ажал ябуулагшад КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой совет телевиденеэр хэлэһэн үгые, Америкын Холбоото Штадуудай арадуудта тэрэнэй хандалгые, Ехэ Лондоной соведэй хүтэлбэрилэгшэ К. Ливингстоной хандалгада харюуе сэгнэнэ.

М. С. Горбачевой шэнэ жэлэй хандалга социализмын болон эб найрамдалда дуратай бүхы хүн түрэлтэнэй барагдашагүй хүсэндэ гүнзэгы этигэл найдалаар нэбтэрэнхэй байна гэжэ Чехословакиин «Руде право» газетэ бэшэнэ. Уласхоорондын харилсаае шэнэ шэнжэтэй болгохо, хүн түрэлтэндэ тохёолдуулагдажа байһан аюулые зайсуулан сараха гэһэн һайн һайхан зорилго хандалга дотор табигдаһан байна.

Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй Женевэдэ болоһон уулзалга дээрэ үгэеэ ойлголсолгые батадхан бэелүүлхые эрид шиидэнхэй байһан тухайндаа Советскэ Союз шууд сэхээр мэдүүлнэ гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай орган — «Нойес Дойчланд» газетэ бэшэнэ. Дэлхэй дээрэ ядерна буу зэбсэг бүтээлгые болюулха, тэрэниие замбуулинай дайдада гаргалгые зайсуулан сараха замаар бата найдамтайгаар дабшаха эрилтэ ажабайдал табина гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Амгалан тайбан байдал хангаха гээшэ тиимэ бэлэхэн хэрэг бэшэ. Эгээл тиимэһээ зарим газар дандые, хото городуудые ядерна буу зэбсэггүй зононууд болгохо тухай дурадхалые Советскэ Союз үндэрөөр сэгнэнэ. Ядерна буу зэбсэггүй зононуудые байгуулхын түлөө хүдэлөөн хадаа хубхай хооһон һанал бодол бэшэ, харин эб найрамдал хангахые, харилсаа холбоо тогтоохые, шахардуу шанга байдал һуларуулхые эгээлэй юрын хүнүүдэй хүсэжэ байһан хүсэл эрмэлзэл болоно.

М. С. Горбачевой үгэһэн харюу сэрэг дайнай аюулые һуларуулха, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха талаар хэгдэһэн алхам болоно гэжэ Ехэ Лондоной соведэй хүтэлбэрилэгшэ К. Ливингстон тоолобо. Баруунай оронуудтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхөөр совет талын бэлэн байһые энэ харюу элирхэйлэн гэршэлнэ. Энээндэ бүтэмжэтэй һайнаар хандаха хэрэгтэй гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Амгалан тайбан байдал хангаха уряатайгаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин американ арадта хандалга гайхамшагта үнэтэ хэрэг болобо гэжэ американ Эн-би-си гэдэг телекомпани дамжуулна. Американсцуудтал адли, совет хүнүүдэй амгалан тайбанаар ажаһуухые абьяас ехэтэйгээр хүсэжэ байһыень М. С. Горбачев тодо хурсаар элирхэйлэн харуулба. Женевэдэ болоһон уулзалга дээрэ түйлагдаһан юумэ алдангүй, хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхэ талаар хоёр гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй хүсэһэн ушарынь шэнэ жэлдэ, 1986 ондо һайн эхи табиха байна.

Хэрбээ замбуулинай добтолхы буу зэбсэгүүдые бүрин хүсэдөөр хорёод, «одото дайн байлдаануудай» программаһаа арсаад байгаа һаань, Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд дээрэ түйлагдаһан амжалта үргэлжэлүүлэгдэхэ аргатай байна гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ Англиин политическэ ажал ябуулагшада эльгээһэн бэшэг соогоо һануулба гэжэ «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшэнэ.

Франциин «Юманите», Японой «Токио симбун», Индиин «Хинду» газетэнүүд, США-гай ЮПИ агентство совет хүтэлбэрилэгшын үгэһэн харюуе үргэнөөр шэнжэлэн тайлбарилна.

МҮРЫСӨӨ ҮРГЭНӨӨР ДЭЛГЭРҮҮЛХЭ

ХАНОЙ. 1986 оной Гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө, Вьетнамай Коммунис партиин VI съездын нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхыень КПВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СРВ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Чыонг Тинь республикын ажалшадые уряалба. Тэрэ вьетнам арадта шэнэ жэлэй амаршалгатайгаар хандаһан байгаа.

Вьетнамай түсэбтэ дүрбэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ороной урда табигдаһан социально-экономическа зорилгонууд үргэн ехэ байна гэжэ Гүрэнэй толгойлогшо тэмдэглээ. Үргэн нийтэ ажалшадай хамтын хүсэлэл оролдолгонууд, зохёохы эршэ хүсэн үйлэдбэриие али бухы талаарнь хүгжөөхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, ашаг үрэ ба шанарые һайжаруулха, алмалта, арьбалалта хэхэ талаар шэглүүлэгдэхэ ёһотой. Вьетнам арадта туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө Советскэ Союз болон бусад социалис оронуудта үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан амаршалга дотор хүргэгдэнэ.

Профсоюзуудай Федераци һайшаана

ПРАГА. 1986 онниие эб найрамдалай уласхоорондын жэл гэжэ соносхохо гэһэн Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин шиидхэбэриие Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федераци һайшааба, гэжэ ВФП-гэй эндэ тараагдаһан мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Совет-американ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй Женевэдэ болоһон уулзалгын дүнгүүд шахардуу шанга байдалые һуларуулхын, оронуудай ба арадуудай хоорондохи этигэл найдалые, үгэеэ ойлголсолгые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ үргэн ехэ арга боломжонуудые дэлхэйн ажалшадай, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй урда нээнэ.

Буу зэбсэгүүдые бүтээлгэдэ гаргашалагдадаг айхабтар ехэ мүнгэ зөөри дэлхэйн нөөсэнүүдые хүлисэшэгүй муухайгаар үрипэн ябадал болоно гэжэ ВФП батаар этигэн найдана гэжэ документ соо хэлэгдэнэ. Эб найрамдалай уласхоорондын жэлдэ бүхы ядерна тэһэлэлгэнүүдые хорихо, дэлхэй дээрэ буу зэбсэг бүтээн гаргалгые болюулха, тэрэниие замбуулинай дайдада гаргуулхагүй, сэрэгэй гаргашануудые дары хорооһо тухай хэлсээ баталха шухала гэжэ тоолоно.

Сэрэгэй гаргашануудые үргэдхэлгэ социально-экономическа хүгжэлтэдэ һаад тотхоо ушаруулна, буу зэбсэг үргэнөөр бүтээн гаргахада хүдэлмэригүйшүүлэй тоо ургана. Эгээл тиимэһээ эб найрамдалта программа хадаа хүнүүдые ажалаар хангалгын программа болоно. Эб найрамдалай уласхоорондын жэл хүнэй ажаллаха эрхын түлөө эдэбхитэй тэмсэлэй жэл болохо ёһотой. Термоядерна дайнай аюулда эсэргүү тэмсэл хадаа ажалшадай эрхэнүүдэй түлөө тэмсэлһээ таһаршагүй байна гэжэ ВФП-гэй мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

НИКАРАГУА. Энэ ороной ажалшадай элүүрые хамгаалха хэрэгтэ Советскэ Союз ехэ туһаламжа хүргэдэг юм. Манай орон элдэб эм дом, медицинскэ түхеэрэлгэнүүдые эльгээдэг. Никарагуагай холо ойрын нютагуудта совет врачууд олоороо хүдэлжэ байдаг. Чинандегэдэ гурбадахи жэлээ манай ороной госпиталь шархатаһан, үбдэһэн хүнүүдые аргална. Хэдэн арбаад мянган никарагуанецууд эндэ эмшэлүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нюдэнэй врач Валерий Черноусенко аргалуулагшадайнгаа дунда.

ТАСС-ай фотохронико.

Социалис оронуудаар

УРГАН ҺАЛБАРНАЛ УЛААН-ҮДЭМНАЙ!

Хэблэлэй байшангай актова зал соо республикын журналистнууд һаяхан сугларжа, Улаан Үдэ хотын ахамад архитектор П. Г. Зильбермантай уулзаба. Павел Григорьевич Новосибирскын барилгын институдай архитектурна факультет дүүргэһэн намтартай. Тэрэ 1965 онһоо хойшо Улаан-Үдэдэ ажаллана. П. Г. Зильберманай зохёоһон проектнүүдээр хэдэ хэдэн объектнүүд бодхоогдоһон гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэрэ үнгэрэгшэ жэлдэ бүлэг архитекторнүүдтэй хамта Улаан-Үдын буряад драмын театрай проект зохёолсоһоной түлөө СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1985 оной шанда хүртэлсэһэн байна.

Республикымнай ниислэл хото хурдан түргэнөөр хүгжэн һалбаржа, улам гоё, болбосон түхэлтэй боложол байдаг гээшэ. Шэнэ микрорайонууд урган һалбаржа, шэнэ сэсэрлигүүд, хүнэй дура татамаар гоё байшангууд ерһын бодоно. Улаан-Үдымнай тэг дунда тэбхыһэн олон дабхарта шэнэ гостиницын баригдажа байһые һайн мэдэнэбди.

Улаан-Үдымнай хүн зоной тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Жэшээлхэдэ, 1980 ондо 320 мянган хүн тоологдодог байбал, 2005 ондо 500 мянганда хүрэхөөр багсаагдана. Ушар тиимэһээ ниислэл хотымнай бүхы барилга эдэ тоонуудые хараадаа абалсан, генеральна түсэбэй ёһоор ябуулагдана бшуу. Улаан Үдын хүгжэлтын түрүүшын генеральна түсэб 1966 ондо зохёон табигдаһан байгаа. Гэбэшье энэ генеральна түсэбтэ жэл бүри нэмэлтэнүүд ба хубилалтанууд оруулагдажа байдаг.

Улаан-Үдын Октябрьска район һүүлэй жэлнүүдтэ барилгын ехэ талмай болонхой. Тэндэ олон шэнэ микрорайонууд бии боложол байдаг. Ниислэлэй түбһөө 40-дэхи квартал хүрэтэр трамвайн шэнэ лини татагдаһаар хоёр жэл болобо. Ойрын жэлнүүдтэ генеральна түсэбэй ёһоор ниислэл хотын бүхы хүн зоной гурбанай хоёр хубинь Октябрьска райондо ажаһуудаг болохоор хараалагдана. Ушар тиимэһээ тус районой зүүн-урда, баруун урдахи микрорайонуудта ехэ барилга хэгдэхэ юм. Тэндэ хэдэн промышленна предприятинуудһаа гадна хүн зоной ажаһууха байрын гэрнүүд олоор бодхоогдохонь. Тэрэшэлэн Бабушкинай нэрэмжэтэ үйлсэдэ спортивна томо комплекс баригдаха. Тэрэ комплекс үргэлжэ хушалтатай, 3 мянган хүнэй һууритай байхаар түсэблэгдэнэ.

Октябрьска районой 20-дахи, 40 дэхи, 41-дэхи кварталнуудта саашадаа 9—12 дабхартай олон гэрнүүд бодхоогдохо байна. Тиихэдэ районой зүүн-урда зүг худар трамвайн лини татагдаха. Юундэб гэхэдэ, тэндэнь генеральна түсэбэй ёһоор угаа ехэ барилга хэгдэхээр хараалагданхай бшуу.

Улаан-Үдын Советскэ районой эзэлдэг газар ехэ бэшэ. Энэмнай — ниислэл хотымнай түб. Тус райондо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай туйлаһан Илалтын дурасхаалай мемориальна барилганууд хэгдэхэ юм. Тэрэнь Соведүүдэй талмайһаа шэглэн зорибол, оперо болон баледэй театрһаа доошоо байдаг талмай дээрэ, Ленинэй үйлсэдэ баригдаха болоно. Тиихэдэ саашань Балтахиновай үйлсээр оройдоо 3—4 дабхарта гэрнүүд баригдажа, хүн зоной ябагаар ябаха ба амаралтын зоно түхеэрэгдэхээр тухайлагдана. Гансал мүнөөнэй виадугай хажуудахи талмай дээрэ 12—16 дабхарта хэдэ хэдэн гэрнүүд «үндыхэ» байна.

Улаан-Үдын Железнодорожно район хүн зонойнгоо тоогоор томо район болодогынь мэдээжэ. Тэндэ томо, томо заводуудшье олон. Тиимэһээ тэндэ байрын гэрнүүд, магазинууд, столовонууд, больницанууд болон бусадшье объектнүүд олоор баригдаха гээд тухайлхада зүб даа! «Бурятфермаш», хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводуудай хүн зоной ажаһууха гэрнүүд гол түлэб мүнөөнэй «Зеленый» гэжэ тосхон шадар баригдахаар хараалагдана.

Ниислэл хотымнай соёлой ба амаралтын түб парк үрэжэмэсэй станци шадар, тиихэдэ ерээдүйн зоопарк Дээдэ-Онгостойн наада захада түхеэрэгдэхэ гэжэ генеральна түсэб соо харуулагдаа. Ородой драмын театр (тэрэнь 800 хүнэй һууритай байха) автобусуудай зогсодог «Элеватор» гэжэ газарһаа холо бэшэхэнэ 1987 ондо баригдажа эхилхэ юм.

Байрын гэрнүүд ба бусадшье объектнүүдэй барилгын үргэдэхэ бүри урагша-хойшоо баруулжа зүүлжэ зурыһан харгынууд улам болбосон түхэлтэй болгогдожо байханиь элирнэ. Тиихэдэ Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр мүнөө дээрээ үшөө нэгэ хүүргэ баригдажа эхилэнхэй. Тэрэнь хуушан хүүргэтэй зэргэлэн оршохоһоо гадна мүноонэйхиһөө хоёр дахин үргэн байха. Дан саашань дурдабал, Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр үшөө хоёр хүүргэ, Үдэ гол дээгүүр нэгэ хүүргэ баригдаха ёһотой. Тиигэжэ ниислэл хотымнай хүн зоной иишэ-тиишээ ябахада, таатай зохид арга боломжо олгогдохо байна бшуу.

Урган һалбаржа байдаг Улаан Үдымнай ерээдүйн хараа түсэбүүд, хүгжэлтынь үргэн ехэ замууд, саашанхи зорилгонууд тухай Улаан-Үдэ хотын ахамад архитектор П. Г. Зильберман яһала тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө. «Урган һалбарыш Улаан-Үдэмнай!» гэжэ омогорхонгёор үшөө дахин хэлэхэ дуран хүрэнэ.

С. ОЧИРОВ.

АША ТУҺАТАЙ СЕМИНАР

«Ажалшадай коммунис хүмүүжүүлгэдэ литература ба искусствын үүргэ» гэһэн темээр Буряадай «Знание» бүлгэмэй научно-методическа совет лекторнүүдэй семинар үнгэргэбэ. Энэ һуралсал партиин XXVII съездэдэ зорюулагдаба.

«Литературын арадай ба партийна шэнжэ» гэһэн лекци Буряадай багшанарай институдай кафедрые даагша, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат А. К. Паликова хэбэ. «Литература ба искусство мүнөө үе сагта» гэһэн һонирхолтой лекци хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат С. С. Имехелова уншаба. Ниитэ эрдэмэй институдай научна хүдэлмэрилэгшэ, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат Э. А. Уланов лекцинээ «Мүнөө сагай Буряадай литература» гэһэн темэдэ зорюулба.

Мүн лэ «Үзэл сурталай тэмсэлдэ экранай хубита» (искусство шэнжэлэгшэ А. И. Тугутов), «Мүнөө сагай драматургиин залуу геройнуудай проблемэ» (В. Б. Матханов), «Совет хүнэй эстетическэ хүмүүжүүлгэдэ хүгжэмэй үүргэ» (ВСГИК-ай кафедрые даагша О. А. Русинова) гэгшэдэй хэһэн элидхэлнүүд олониие һонирхуулаа.

«Съездһээ съезд хүрэтэр Буряадай искусство ба литература» гэжэ темээр энэ жэлэй эхиндэ үшөө нэгэ һуралсал үнгэргэгдэхэ юм.

И. ЯРНЕВСКИЙ,
Буряадай эмхиин «Знание» бүлгэмэй дэргэдэхи научно-методическа Соведэй түрүүлэгшэ.

СПОРТ

НЭЭМЭЛ МҮРЫСӨӨН

КПСС-эй XXVII съездэ зорюулагдажа, эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар Загарайн районой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн һаяхан Шэнэ-Элхи тосхондо болобо.

Хоёр үдэрэй туршада Шпалозаводской дунда һургуулиин спортын зал соо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хабаадагшад барилдаанай яһала һайн арга дүрэтэй, бар хүсэтэй, хүсэл зориг ехэтэй спортсменүүд боложо ябаһанаа харуулаа.

— Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар иимэ ехэ мүрысөөн манайда түрүүшынхеэ үнгэргэгдэжэ байна. «Динамо» бүлгэмэй, авиационно заводой «Забайкалец» гэжэ спортклубай, мүн хүүгэдэй спортын 7-дохи һургуулиин эдир барилдаашадай хабаадалга шэгнүүр бүхэнэй тэмсэлые улам шанга болгобо, — гэжэ Шпалозаводской дунда һургуулиин физкультурын багша, РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник В. Л. Ивахинов хөөрэнэ.

Мүрысөөнэй ахамад судьягай хэлэһэн үгэнүүд зүб байна. Үнэхөөрөөшье бүхы уулзалганууд шанга тэмсэлдэ үнгэржэ, илагшад имагтал һүүлшын секундануудта элирдэг байба. Шэнэ Бэрээнэй тренер В. В. Пуховскойн һурагшад һайнаар барилдаа. Тэдэнэр бүхы шэгнүүрнүүдэй гурбанай нэгэ хубида илалта туйлаһан байха юм.

Загарайн дунда һургуулиин физкультурын багша В. Н. Калинкин һайнаар хүдэлнэ. Бүхы сүлөө сагтаа тэрэ эдир хүбүүдтэй һорилго бэлэдхэл хэдэг. Неделидээ таба дахин һорилго үнгэргэнэ. Тэрэнэй һурагшадай дунда бэлигтэй бэрхэ барилдаашад урган гаража байнхай. Тусхайлбал, энэ талаар Георгий Тугаринов, Игорь Тюменцев болон бусадые тэмдэглэжэ болоно.

Тайлсаһаа Игорь Кузнецов болон хибэсэй эзэн Олег Гордеев хоёрой уулзалга илангаяа шанга тэмсэлдэ үнгэрбэ. Тэдэнэр гоё һайхан арга дүрэтэй, бар хүсэтэй байһанаа харуулба. Эндэ Игорь Кузнецов 5 : 4 тоотойгоор шүүгээ.

Бүхы уулзалгануудтаа ядамаггүйгөөр илалта туйлаһан Игорь Тюменцев мүрысөөнэй эрхим бэрхэ барилдаашан гэжэ тоологдобо.

Олег Гордеев районой арадай гэгээрэлэй таһагай тогтооһон «Илалта туйлаха хүсэл эрмэлзэлтэй байһанай түлөө» тусхай шанда хүртэбэ. Тэрэнэй эсэгэ, Хандагатайн леспромхозой түрүү жолоошон В. М. Гордеев дурасхаалта шан хүбүүндээ барюулһан байгаа.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ И. Афанасьев, С. Кулаков, А. Наумов, А. Ушаков (бултадаа Шэнэ-Бэрээнһээ), А. Молколик, А. Скворцов (хоюулаа Элхиһээ), А. Бухчилов, аха дүүнэр Вадим болон Сергей Батуринууд (бултадаа Загарайһаа), А. Григорьев («Динамо»), С. Ерофеев (Шпалозаводской дунда һургуули), А. Раднаев гэгшэд илалта туйлаба.

— Манай һурагшад энэ мүрысөөнһөө ехэ һургаал абаба, — гэжэ Элхи тосхоной тренер, спортын мастер И. Л. Эрдынеев хөөрэнэ.

В. СЫДЕЕВ,
тренер.

ФУТБОЛДО ЮУНШЬЕ БОЛОЖО МАГАДГҮЙ

— Үнгэрһэн сезон футболдо дуратайшуулай һанаа үноо нилээд зобоогоо даа, — гэжэ СССР-эй футболой федерациин харюусалгата секретарь Алексей Парамонов АПН-эй корреспондентдэ хэлэбэ. — 1984 оной намар ороной суглуулагдамал команда шэлэн оролгын наадануудые бирагүйгөөр эхилээ һэм шуу. Даниин, Ирландиин, Норвегиин ба Швейцариин командануудтай Европын зургаадахи бүлэг бүридхэжэ наадахадаа, һүүлшын һуурида гараад ябаа бэлэй. Зүгөөр ахалагша тренер Эдуард Малофеев нилээд хүдэлмэри ябуулжа, бэе бэеэ һайн ойлгодог футболистнуудһаа бүридэһэн бараг команда байгуулжа, һүүлшын уулзалгануудта илалта туйлаха эрхэ байдал хангажа шадаа ха юм. Тиигэжэ байгша оной намар манай суглуулагдамал команда Мексикэ ошохо путевкодо хүртэлсэжэл һалаа гээшэ.

Оронойһмнай чемпионат манай һанал хүсэлые ханаагаа. Тиихэдэ Европын кубогуудта хүртэхын түлөө мүрысөөнүүдтэ хабаадаһан клубууднай муу бэшэ бэлэдхэлтэйгээ харуулна бшуу. Юрэдөөл, бүхы нааданууд үсэд шанга тэмсэлэй оршондо һонирхолтойгоор үнгэрөө. Алишье командануудтань бэлигтэй залуу футболистнууд олошорһон байба. Эдэ бүхы тоо, баримтанууд манай найдалые һэргээгээ гэжэ сэхэ хэлэе.

Суглуулагдамал командымнай туйлаһан зарим тэды дэбжэлтэ хэдээ клубна командануудай материальна баазын һайжарһанай, техническэ талаһаа футболистнуудай бэлэдхэл һайнтай болоһоной, тренернүүдэй мэргэжэлэй ургаһанай гэршэ мүн гэжэ тобшолмоор. Зүгөөр футболдо арга боломжонууд болон үрэ дүнгүүд хоёрой холбоо барисаан тиимэ эли тодоор хододоо харагдадаг бэшэ гэжэ мэдэрэе. Сэхыень хэлэхэдэ, нааданай шанарта, илангаяа үрэ дүнгүүдтэнь элдэб олон жэжэ божо баримтанууд, һанагдаагүй үйлэ хэрэгүүд нүлөөлдэг байха. Тэдэниие бултыень эндэ дурдахашье арга байхагүй хаш даа.

Энэ талаар Киевэй «Динамын» ахамад тренер Валерий Лобановскиие шагнабал, угаа һонирхолтой аабза гэжэ һанагдана. Арбан нэгэдэхиеэ ороной чемпион болоһон, мүн СССР-эй кубогта хүртэһэн командын һурган хүмүүжүүлэгшэ, сезоной дүн гаргаха зуураа, түрүү һуури эзэлһэн ушарнай хүлеэгдээгүй байшоо гэжэ мэдэрээ бшуу. Юундэ тиигэбэ гээшэб? Энэ асуудалда харюусахадаа, тэрэ олон шалтагаан дурдаа. Нэгэдэхеэр, командын бүридэл шэнэлэгдээ ха юм. 1983 ондо 7-дохи, харин 1984 ондо 10-дахи һуури эзэлһыень бү мартая. Нааданайнгаа тактикашье һэлгэхэ ушар гараа. Энэ хоёрдохёор. Тиимэһээл ехэ амжалта туйлахабди гэжэ найдаагүй хаш. Зүгөөр 1984 оной намар киевэйхид хэндэшье булигдахаар бэшэ коллектив боложо байһанаа харуулаа бэшэ һэн гү? Үбэлэй бэлэдхэлэй хаһын үедэ «Динамын» футболистнууд үсэд нэтэрүүгээр оролдожо, һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан юм. Хэды тиибэшье һаань, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхэ аабза гэжэ өөрөө Лобановский этигэдэггүй байгаа бшуу. Юрэдөөл, футболистнууд өөһэдөө тренерэй түсэбтэ хубилалтануудые оруулжархёо ха юм!

Футболдо һанагдаа, хүлеэгдээгүй юумэн боложол байдаг гэжэ хэлээ һэмди. Зүгөөр материальна баазыень һайжаруулхада, шиидхэхы үрэ дүнгүүд заабол туйлагдадаг юм.

— Энэ хэлэгшээ ямар баримтануудгаар үндэһэлхэ байнабта!

— Тиимэ баримтанууд олон юм. Би зариман дээрэнь тогтоһуу. Һүүлэй арбан жэлэй туршада ороной мэдээжэ клубууд — дээдэ, нэгэдэхи болон зарим ушарта хоёрдохишье лигын командануудм мэргэжэл шадабари түгэс тренернүүдээр хангагдажа, өөһэдын футбольно һургуулитай болонхой гэбэл, зүбтэй. Мүнөө хүдэлжэ байгаа 10.592 штатна тренерэй 6.360-ниинь гэхэ гү, али 60 процентнь тусхай дээдэ һургуулитай мэргэжэлтэд юм. Тиихэдэ 194 хүниинь 1976 ондо байгуулагдаһан тренернүүдэй тусхай дээдэ һургуули түгэсхэһэн байна. 59-ниинь эдир хүүгэдэй футболой һургуулинуудта ажаллана гэжэ онсолэн тэмдэглэмээр.

Имагтал арадаа найдамтай нөөсэ футболистнуудтай болоһон командууд түрүү зэргэнүүдтэ гараа бшуу. Жэшээ болгон Минскын «Динамые» (1982 оной СССР-эй чемпион), «Днепрые» (1983 оной чемпион), Ленинградай «Зенитые» (1984 оной чемпион) эндэ дурдалтай. Тэдэнэр ороной эрхим командын нэрэ зэргэдэ анха түрүүшынхеэ эдэ жэлнүүдтэ хүртэбэ бшуу.

Тодорхой баримта дурдаһуу. 1975 ондо «Днепр» командын дэргэдэ футболой шэнэ һургуули эмхидхэгдээ һэн. Тэрэнэй түрүүшын хүмүүжэмэлнүүдэй нэгэн мүнөө суутай Олег Протасов болоһон юм. Протасов тус һургуули дүүргэһэн бусад футболистнууд, жэшээлхэдэ, командын капитан Геннадий Литовченко гэгшэд «Днепрэй» алтан медаль абалгада шиидхэхы нүлөө үзүүлээ юм. Харин Олег Протасов мүнөө ороной суглуулагдамал командын гол добтологшо, найдалынь боложо тодоронхой. Тиихэдээ үнгэрһэн нэгэ сезон соо 35 бүмбэгэ сохижо оруулаад, 1950 онһоо хойшо ойроо хүртөөгүй байһан (34) СССР-эй рекордые шэнэлжэрхёо бшуу.

— Үшөө шэнэ ямар футболистнууд үнгэрһэн сезон соо шалгараа гээшэб!

— Бүхэли команда тухай хэлэхэ болоо һаа, эндэ Киевэй «Динамые» үшөө дахин дурдангүй аргагүй. Энэмнай шэнэлэн һэльбэгдэһэн команда мүн. Тэрэнэй добтолхы арга боломжо дээшэлэнхэй. Бэеэ хамгаалхадаашье бэрхээр наадана. Шэнэ нэрэнүүд гээ һэн гүт? Тиимэшүүл яһала бии. Нэн түрүүн добтологшод Александр Заваров, Игорь Беланов гэгшэдые эндэ нэрлэе. Тэдэнэр 33 хүрэбэшье, үшөөл найдамтайгаар добтолдог Олег Блохинтай хамта үйлэ хэдэг байгаа. Хамгаалагшадай дундаһаа үшөө нэгэ Олегые дурдаһуу. Тэрэмнай ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ зуурашалагдаһан залуу футболист Олег Кузнецов гээшэ. Ороной бусадшье клубуудта эрхим бэрхэ футболистнууд олошороо гэжэ сэхэ хэлэе. «Спартагай» хамгаалагша Геннадий Морозов дээрэ нэрлэгдэгшэ спортсменүүдһээ юугээрээ дутууб? Тэрэ дэмы ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаагүй ёһотой. Ондоошье нэрэнүүдые дурдахада болохо һэн. Юрэдөөл, Киевэй «Динамада» «Спартагта», «Днепртэ» суглуулагдамал командымнай гол хүсэн элсүүлэгдэнхэй гээ һаа, алдуу бэлохогүй.

— Дэлхэйн чемпионадта ямар түсэбтэйгөөр манай команда бэлдэжэ байна гээшэб!

— Бэлэдхэлэй үедэ хэдэн удаа сугларжа һорилго хэхэ, бусад оронуудай суглуулагдамал командануудтай уулзалга үнгэргэхэ түсэбтэйбди. Бүри тодорхойгоор хэлэхэ болоо һаа, январь соо Испани ошожо, хэдэн уулзалга тэндэхи командануудтай хэхэбди, тиихэдэ февраль соо Мексикэ мордохобди. Тэндэхи эрхэ байдалтай танилсахаһаа гадна, һорилгын уулзалгануудта хабаадаха байнабди. Март соо Тбилисидэ Англиин суглуулагдамал командатай нүхэр ёһоной уулзалга үнгэргэхэбди. Удаань дахинаа хадалиг газар ошожо, һорилгоёо үргэлжэлүүлхэбди. Май соо Румыниин командатай уулзалга хээд, Москвагаа бусахабди. Тиихэдээшье хэдэн уулзалга үнгэргэхэ түсэбтэйбди. Майн һүүлшын декадада Урда Америкэ зорихобди. Тэндэ хоёр уулзалга үнгэргөөд, майн 25 багаар Мексикээ ерээд байхаар хараалнабди. Тиигэжэл дэлхэйн чемпионадта хабаадаха хаһамнай орожо ерэхэ юм.

(АПН).

СОВЕТ СПОРТСМЕН НЭРЛЭГДЭЭ

Совет атлет, урга тулажа харайлгаар дэлхэйн чемпион бэ рекордсмен, хүнгэн атлетикын түүхэдэ түрүүлэн үнгэрэгшэ зун 6 метр үндэрые харайһан Сергей Бубка 1985 оной дэлхэйн эрхим бэрхэ спортсмен гэжэ тоологдобо. Шэнэ жэлэй урда тээхи заншалта асуултануудые хэһэн олохон хэблэлнүүд иимэ тобшололдо ерэһэн байха юм.

Сергей хадаа «чемпионуудай чемпион» болоно гэжэ Франциин «Экип» гэдэг томо спортивна газетэ тоолоно. 16 ороной, тэрэ тоодо Англиин, Бельгиин, Италиин, Испаниин, Канадын, ФРГ-гэй, Японой спортивна журналистнуудай хабаадаһан асуултада Донецк хотын студент 1985 оной дэлхэйн эрхим бэрхэ спортсмен гэжэ тоологдоо. Италиин Милан хотодохи «Коррьере делла спорт» болон Римэй «Коррьере делла спорт-стадио» гэдэг ехэ спортивна газетэнүүд энэ асуулта эмхидхэһэн байгаа.

Бусад олон оронуудай спортивна хэблэлнүүдтэл адли, ТАСС-ай үнгэргэһэн анкетэдэ хабаадагшад — 30 информационно агентствын журналистнууд Сергей Бубкые 1985 оной эрхим бэрхэ спортсмен гэжэ тоолобо гээд мэдээсэгдээ һэн.

(ТАСС).

ДЕМЬЯНЕНКО — ЭРХИМ ФУТБОЛИСТ

СССР-эй суглуулагдамал командын, Киевэй «Динамын» хамгаалагша, 26 наһатай Анатолий Демьяненко 1985 оной ороной эрхим бэрхэ футболист гэжэ тоологдобо. 200 шахуу спортивна журналистын хабаадаһан заншалта асуултын үрэ дүн иимэ юм. Киевэй физкультурын институт дүүргэгшэ 407 очко абаһан байгаа. Илагшаһаа 9 очкогоор гартаже, СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэрэгшэ мүрысөөндэ эгээл олон бүмбэгэ сохижо оруулһан (35 бүмбэгэ) «Днепрэй» добтологшо 21-тэй Олег Протасов хоёрдохи һуури эзэлбэ.

(ТАСС).

ЕХЭ НААДАНАЙ УРДА ТЭЭ

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй суглуулагдамал команда эдэ үдэрнүүдтэ Минск шадархи «Стайки» гэжэ олимпийскэ бааза дээрэ һорилго бэлэдхэл хэжэ байнхай.

Манай республикын бэлигтэй бэрхэ барилдаашад — уласхоорондын классай спортын мастернууд: Европын ба СССР-эй чемпион Борис Будаев, залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Николай Иванов, уласхоорондын болон бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ илажа гараһан спортын мастернууд: Лубсан Айсуев, Сергей Замбалов, эдиршүүлэй дундаһаа бүхэроссин нэгэдэхи наадануудта амжалта туйлаһан спортын мастерта кандидат Андрей Пестерев гэгшэд суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаба.

Январь һарын һүүл багта Тбилиси хотодо үнгэргэгдэхэ уласхоорондын ехэ мүрысөөндэ хабаадаха юм. Энэ мүрысөөндэ амжалта туйлагшад Европын чемпионадта хабаадаха эрхэдэ хүртэдэг заншалтай гээшэ. Гадна республикымнай суглуулагдамал командын гэшүүд февраль һарада Франциин ниислэл хотодо үнгэргэгдэхэ уласхоорондын мүрысөөндэ ошохо байна. Юрэдөөл, энэ жэлдэ манай бэлигтэй бэрхэ барилдаашадые һонирхолтой мүрысөөнүүд хүлеэнэ.

НЮТАГАЙМНАЙ БАСАГАНАЙ АМЖАЛТА

Ороной эрхим бэрхэ биатлонистнуудай мүрысөөн һаяхан Пермь хотодо дүүрэбэ.

Нютагаймнай басаган — Улаан-Үдын түмэр замай техникумэй һурагша, спортын мастерта кандидат Светлана Переляева СССР-эй ДОСААФ-ай суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, энэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Гурба дахин буудалгатай 10 километрэй урилдаанда тэрэ басагадай дундаһаа гурбадахи һуури эзэлжэ, бронзо медаляар шагнагдахаһаа гадна, СССР-эй ДОСААФ-ай суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдаа. Тиин мүнөө биатлоноор январь һарын һүүл багта Болгарида үнгэргэгдэхэ «Хани барисаанай, аха нүхэсэлэй түлөө» уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадахые бэлдэжэ байна.

ДОСААФ-ай Буряадай обкомой спортивна клубай тренер Владимир Бусовиков Светлана Переляевае һургана.

Манай корр.

ОРОНОЙ СУГЛУУЛАГДАМАЛ КОМАНДАДА...

СССР-эй ДОСААФ-ай техническэ ба сэрэгэй-прикладной спортын зүйлнүүдэй федерациин президиум Улаан Үдын электротехникумэй һурагша, спортын мастерта кандидат Гавриил Мешегые спортын энэ зүйлөөр ороной суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулба.

Г. Мешек хадаа Буряадай АССР-эй оло дахин чемпион, бүхэроссин эдиршүүлэй нэгэдэхи наадануудта 2.000 метрэй урилдаанда, мэргэн буудалгын мүрысөөндэ илалта туйлаһан, Каунас хотодо үнгэргэгдэһэн СССР-эй чемпионадта бронзо медаляар шагнагдаһан, нёдондо хабар Польшодо үнгэргэгдэһэн уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ мүнгэн бэ бронзо медальнуудта хүртэһэн юм. Тиин мүнөө тэрэ Кубада үнгэргэгдэхэ уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ хабаадаха зорилготойгоор һорилго бэлэдхэл хэжэ байна.

ДОСААФ-ай Буряадай обкомой спортивна клубай тренер В. Бусовиков тэрэниие һурган хүмүүжүүлдэг.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Манай штатнабэшэ фотокорреспондент В. Плуттын буулгаһан зураг дээрэ мастерта кандидат Татьяна Виноградовае харанат. Бэлигтэй энэ спортсменка хүнгэн атлетикын хэдэн зүйлөөр бэеэ һоридог юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ ядро түлхилгээр муу бэшэ үрэ дүн туйлажа, ороной залуушуулай суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагданхай.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

Спортлотонуудай декабриин 29-дэ үнгэргэгдэһэн 52-дохи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 1.158.441 билет ороо. Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (28 карточка) таагшад — 2.728 түхэриг, дүрбэн номер (2.055 карточка) тааһан хүнүүд—50 түхэриг, гурбан номер (42.099 карточка) таагшад 4 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 9.603.181 билет ороо. Табан номер (25 карточка) тааһан хүнүүд — 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (8.363 карточка) таагшад — 120 түхэриг, гурбан номер (232.009 карточка) тааһан хүнүүд 7 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 52-дохи тиражай шүүбэринүүд 1986 оной январиин 9-һөө февралиин 9 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Рекорд туйлагдаба» — П. Натаевай статья. Хонинодой харюусалгатай хаһын урда тээхэнэ. «Ажал эндэ эртэ үглөөнһөө эхилдэг» — А. Митниковэй статья. Эрдэм наука—түргэн хүгжэлтын эшэ үндэһэн. «КАТЭК-эй үглөөдэр» — Ю. Хоцын статья (ТАСС).

Хоёрдохи хуудаһанда. Съездын урда тээхи сидэр. «Барилгын индустриин арга боломжонууд» — В. Скробовой статья. БАМ: зоные ашаглалга. «Ерээдүйе бодомжолон» — А. Козенкын хэһэн хөөрэлдөөн. Техническэ дэбжэлтын замаар. «Түсэбүүд, бодото хэрэгүүд» — В. Вагониной статья. Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ арга боломжонууд. «Хамһабариин ажахы хүсэлдөө ороно» — Н. Евсюнинагай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. КПСС-эй XXVII съездые угтуулан. «Социалис обществын түүхэтэ үүргэ» — В. Загладинай статья. (АПН). «Түнхэнэй дайдада болоһон һайндэр» — Л. Занданова-гай статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Республикын нютаг нютагай һонин. «Январь соо сагай уларил ямар байхаб?» — Н. Афониагай мэдээсэл. Сонсохолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — Баримтата фильм. 9.55 — Р. Леонковаллын «Паяцы» оперо. 11.20 — «Операция «Огненный шар» — уран һайханай фильм. 12.05 — Шэнэ һонин. (12.10 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.10 — Фильм-концерт. 16.35 — «Эрдэм ухаан—хүсэн».

Улаан-Үдэ. 17.10 —«Саяан» программа.

Москва. 17.50 — «Джура—охотник из Мин-Архара». 2-дохи сери.

Улаан-Үдэ. 19.00 — Шэнэ һонин (буряадаар). 19.15 — Бүхэсоюзна сатирическэ «Фитиль» киножурнал. 19.25 — «Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00—Мультфильм 20.10 — КПСС-эй XXVII съездые угтуулан. Литвагай ССР-эй телевидениин программа. 22.00 — «Время». 22.35 — Хоккейгээр нүхэд ёһоной уласхоорондын уулзалга. «Бостон Брюинз» (США) — «Динамо» (Москва). 23.10 — Фигурна һолжоролгоор СССР-эй чемпионат. 23.55 — Баримтата фильм. 00.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 16.25 — Мультфильмүүд.

Москва. 17.10 — Кампучиин Арадай Республикын национальна һайндэртэ.

Улаан-Үдэ. 17.50 — Сонсохолнууд. 18.00 — Киноочерк. 18.20 — «Хүгжэмтэ уулзалганууд». РСФСР-эй габьяата артистка Е. Гергесова.

Москва. 19.00 — «Манай саад». 19.30 — Арадай дуунай концерт.

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Подряд комплекс дээрэ» — телеочерк. 20.05 — Түймэр сахиха темэдэ хөөрэлдөөн. 20.20 — Авиационно заводһоо Н. С. Кириковэй бригада тухай хөөрөөн.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!».— 21.15 —«Танзиля» — уран һайханай фильм. 21.15 — Хоккейгээр нүхэд ёһоной уласхоорондын мүрысөөн. «Бостон-Брюинз» (США) — «Динамо» (Москва). 22.00 — «Время». 22.35 — «Безымянная звезда» 1-дэхи сери.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62. отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-96, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-00310. Заказ № 5. Индекс 04649